People's Herald

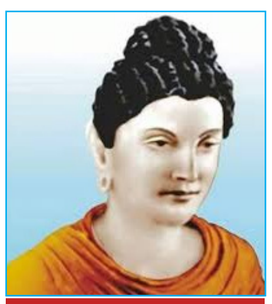

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ”

Rs- 100/month

People's Herald

https://www.facebook.com/profile.php?id=161037521061610

“Equality and Justice”

स्वतंत्रता, समानता, भाईचारा

PATIALA On line paper 14 ਅਗਸਤ 2025 ਵੀਰਵਾਰ “ਰੇਜ਼ਾਨਾ” ਸਾਲ ਚੌਥਾ w.e.f. 15 August 2022 ਪਟਿਆਲਾ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ- ਇੰਜੀ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੁੰਬਰ | whatsapp. 91-94636-01616 | email. hardipchumber57@gmail.com | ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ- ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦ ਸਮਾਨਤਾ ਅਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਧਾਰਿਤ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਮਾਨਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ

(Google pay 91-9463601616 HARDIP SINGH STATE BANK OF INDIA ACCT NO-10566643658 . IFSC- SBIN0050773

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ‘ਮ੍ਰਿਤਕ’ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪੀਤੀ ਚਾਹ, ਇਸ ਵਿਲਖਣ ਤਜਰਬੇ ਲਈ EC ਦਾ ਕੀਤਾ ਧੰਨਵਾਦ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਆਪਕ ਸੁਧਾਈ (SIR) ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਹਟਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ‘ਮਰ ਚੁੱਕੇ’ ਹਨ।

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ‘ਨਿਵੇਕਲਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਤਜਰਬਾ’ ਸੀ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸੱਤ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ’ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਤਜਰਬਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਮ੍ਰਿਤਕ’ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ‘ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ’ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਗਾਂਧੀ ਨੇ X ‘ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, “ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਿਲਚਸਪ ਤਜਰਬੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ‘ਮਰੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ’ ਨਾਲ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਅਨੁਭਵ ਲਈ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ।”

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਆਪਕ ਸੁਧਾਈ (SIR) ਦੌਰਾਨ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ “ਮ੍ਰਿਤਕ” ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ 65 ਲੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸਮੂਹ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਆਪਕ ਸੁਧਾਈ(SIR) ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ’ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਗਲੁਰੂ ਵਿੱਚ ‘ਵੋਟ ਚੋਰੀ’ ਦਾ ਘਪਲਾ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਰ SIR ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ‘ਖੇਡ’ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਆਰਜੇਡੀ) ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੰਜੇ ਯਾਦਵ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 36 ਲੱਖ ਵੋਟਰ ਕੌਣ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਿਹਾਰ SIR ਵਿੱਚ 11 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਵੋਟਰ-ਅਨੁਕੂਲ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਖੇਪ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 7 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੀ ਵਿਕਲਪ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਆਪਕ ਸੋਧ (SIR) ਲਈ ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ 11 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਕਲਪ “ਵੋਟਰ-ਅਨੁਕੂਲ” ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਖੇਪ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 7 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਨ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ SIR ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ 24 ਜੂਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬੈਚ ’ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਜੋਏਮਲਿਆ ਬਾਗਚੀ ਦੇ ਬੈਂਚ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਕਿ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਇੱਕ ‘ਨਿਖੇੜਾਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ’ ਸੀ, ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ

ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ‘ਸ਼ਮੂਲੀਅਤਕਾਰੀ’ ਹੈ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਖੇਪ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੱਤ ਸੀ ਅਤੇ SIR ਵਿੱਚ ਇਹ 11 ਹੈ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਵੋਟਰ-ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਇੱਕ ਨਿਖੇੜਾਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤਕਾਰੀ ਹਨ।’’

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ 11 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।

ਵੋਟਰਾਂ ਕੋਲ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ‘‘ਜੇ ਅਸੀਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਕੋਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਰੇਜ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।’’

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 36 ਲੱਖ ਪਾਸਪੋਰਟ ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਚੰਗੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਬਾਗਚੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ‘‘ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਵਰੇਜ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਫੀਡਬੈਕ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।’’

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੱਢਣਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ SIR ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਕਾਰਡ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ।

ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਮੰਡ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਡੁੱਬੀਆਂ

- ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਗ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ/ ਤਰਨਤਾਰਨ,13 ਅਗਸਤ 2025 - ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡ ਚੰਬਾ ਕਲਾਂ,ਕੰਬੋਅ ਢਾਏ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਧੁੰਨ ਢਾਏ ਵਾਲਾ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡਾਂ ਅਧੀਨ ਮੰਡ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੁੱਬ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਸਟਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੰਬਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਚੰਬਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਅਸੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ।ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਏਰੀਏ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਲਿਮਟਾਂ ਦਾ ਵਿਆਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ,ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਏਰੀਏ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਗੈਰਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਮਸਾਂ ਫਸਲਾਂ ‘ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਖ਼ਰਚਾ ਹੀ ਮੁੜਦਾ ਸੀ।ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖ਼ਰਾਬਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2023 ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ ਕਾਰਨ ਖਰਾਬ ਹੋਈਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ,ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਇਆ 6800 ਰੁਪਏ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2023 ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਰੇਤਾ ਪੈਣ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ,ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਕੇ ਆਪ ਪੱਧਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ,ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ ਝੋਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਝੋਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਕੁਝ ਕਰਜਾ ਉਤਰ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ‘ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਚਾਰਾ ਵਗੈਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ,ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ,ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,ਅੰਗਰੇਜ ਸਿੰਘ,ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ,ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ,ਸੋਨੀ,ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ,ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਿਸਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ: ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਜਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਵੀ ਦੁਗਣੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁਗਤ ਲਈਆਂ ਹਨ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ, ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ, ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ, ਭਾਈ ਦੇਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਕਰੀਬ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰੋਸ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ

ਕਰਕੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਈ.ਵੀ.ਐਮ. ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਅਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਪਤ ਦੇ ਬੁਆਣਾ ਲੱਖੂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈ.ਵੀ.ਐਮ.) ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੀਕਾਰਡ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ। ਮੁੜਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੋਣ ਨਤੀਜਾ ਪਲਟਿਆ ਗਿਆ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. (ਰਜਿਸਟਰਾਰ) ਕਾਵੇਰੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵੀਡੀਉਗ੍ਰਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 11 ਅਗੱਸਤ ਦੇ ਅਪਣੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀਪਤ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ-ਕਮ-ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਮੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ) ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰਪੰਚ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਮੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ) ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਡਿਊਟੀ

ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਵਿਵਾਦ 2 ਨਵੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ ਉਤੇ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪਾਣੀਪਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਵੀਜ਼ਨ)-ਕਮ-ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਚੁਨੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2025 ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ-ਕਮ-ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ 7 ਮਈ, 2025 ਨੂੰ ਬੂਥ ਨੰਬਰ 69 ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1 ਜੁਲਾਈ, 2025 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਈ.ਵੀ.ਐਮ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੀਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਬੂਥ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਰੇ ਬੂਥਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹੋਏ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪਾਣੀਪਤ, ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਈ.ਵੀ.ਐਮ.ਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਵਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾਮਜ਼ਦ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਵਾਦਿਤ ਬੂਥ ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਬੂਥਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਕਰੇਗਾ। ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵੀਡੀਉ ਗ੍ਰਾਫੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 31 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਏਜੰਟ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣਗੇ।

6 ਅਗੱਸਤ , 2025 ਨੂੰ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. (ਰਜਿਸਟਰਾਰ) ਕਾਵੇਰੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬੂਥਾਂ (65 ਤੋਂ 70) ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਰੀਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਲ 3,767 ਵੋਟਾਂ 'ਚੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਮੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 1,051 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 1,000 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. (ਰਜਿਸਟਰਾਰ) ਵਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਰੀਪੋਰਟ ਉਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵੀਡੀਉਗ੍ਰਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਉਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਮੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ) ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰਪੰਚ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ 22.11.2022 ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਪਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬੁਆਣਾ ਲੱਖੂ ਪਿੰਡ 'ਚ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਕੀ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ "ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੱਸੋ-ਹੱਲ ਦੱਸਾਂਗੇ" ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਸੁਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਬਠਿੰਡਾ, 13 ਅਗਸਤ 2025 : ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਐਫ਼ਐਮ ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ "ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੱਸੋ-ਹੱਲ ਦੱਸਾਂਗੇ" ਵਿੱਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਮੇਅਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪਦਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਮੇਅਰ ਸ਼੍ਰੀ

ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ, ਸੀਵਰੇਜ, ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਮੁਖੀ ਬਲਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਅਨਾਊਂਸਰ ਮਮਤਾ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਨਦੀਪ ਰਾਜੌਰਾ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਿਕਾਸ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਸਵਾ ਇੱਕ ਵਜੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਸ੍ਰੋਤੇ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿੱਚ 0164-224331 'ਤੇ ਫ਼ੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੱਲਦੇ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਵਟ੍ਸਅੱਪ ਨੰਬਰ 77173-73146 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਮੰਡ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਡੁੱਬੀਆਂ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ/ ਤਰਨਤਾਰਨ,13 ਅਗਸਤ 2025 - ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡ ਚੰਬਾ ਕਲਾਂ,ਕੰਬੋਅ ਢਾਏ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਧੁੰਨ ਢਾਏ ਵਾਲਾ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡਾਂ ਅਧੀਨ ਮੰਡ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੁੱਬ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਸਟਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੰਬਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਚੰਬਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਅਸੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ।ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਏਰੀਏ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਲਿਮਟਾਂ ਦਾ ਵਿਆਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ,ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਏਰੀਏ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਗੈਰਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਮਸਾਂ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਖ਼ਰਚਾ ਹੀ ਮੁੜਦਾ ਸੀ।ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖ਼ਰਾਬਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2023 ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ ਕਾਰਨ ਖਰਾਬ ਹੋਈਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ,ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਇਆ 6800 ਰੁਪਏ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2023 ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਰੇਤਾ ਪੈਣ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ,ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਕੇ ਆਪ ਪੱਧਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ,ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ ਝੋਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਝੋਨਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਕੁਝ ਕਰਜਾ ਉਤਰ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਚਾਰਾ ਵਗੈਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ,ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ,ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,ਅੰਗਰੇਜ ਸਿੰਘ,ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ,ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ,ਸੋਨੀ,ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ,ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਿਸਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਸਫ਼ਲਤਾਪੂਰਵਕ ਰੋਕਿਆ, 16 ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਬਚਾਈ : ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਚਾਈਲਡ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੂਨਿਟ (ਡੀਸੀਪੀਯੂ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਸੰਗਰਾਹੂਰ (ਸਾਦਿਕ), ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ 16 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ, ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇਜ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ

ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਬਾਲ ਭਲਾਈ ਕਮੇਟੀ (ਸੀਡਬਲਯੂਸੀ) ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਬੱਚੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਨਿਯਮਿਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਫਾਲੋ-ਅੱਪ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਮੁਕਤ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣ, ਰੋਕਥਾਮ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਬਚਪਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰਾ ਬਣ ਸਕੇ।

ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਚਾਈਲਡ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਨੰਬਰ 1098 'ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹਾਲੇ ਬਾਕੀ ਹੈ- ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ

ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ

ਇੰਜੀ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੁੰਬਰ

1935 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1937 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੱਧੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚਤਰਵਰਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 7 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਦਿ ਵੀ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਸਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਰਤ ਚਤਰਵਰਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। 1947 ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਰਗ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਉਹ ਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕੁੱਝ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲਾਭ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਚਤਰਵਰਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ

'ਹਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਜੀਵਨ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਇੱਕ ਮਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਪ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਇੱਕ ਮਾਪਣ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਿੰਦੂ ਜੀਵਨ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਂਖਯ

ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਦੇ ਤ੍ਰਿਗੁਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਪਿਲ ਦੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਿਆ ਵਿਗਾੜ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਜਾਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਦਰਜੇਵਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਮਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਵਿਘਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਵਿਘਨ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਧਰਮ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜਾਂ ਧਰਮ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਦਰਸ਼ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਰਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ

(3 ਅਕਤੂਬਰ 1954 ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਭਾਸ਼ਣ)

ਮੈਂ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ, ਕਬੀਰ, ਮਹਾਤਮਾ ਫੂਲੇ ਦਾ ਭਗਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ, ਸਵੈ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਭਗਤ ਹਾਂ

"28 ਅਕਤੂਬਰ 1954 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ, ਪੁਰੰਦਰੇ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਨਯੇਗਾਂਵ ਵਿਖੇ ਲਗਭਗ 25000 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜੋ ਕਿ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਡਾਇਮੰਡ ਜੁਬਲੀ ਸਮਾਰੋਹ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ. ਡੀ. ਭੰਡਾਰੇ ਨੇ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ।

ਫੰਡ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅਨੰਤ ਉਪਸ਼ਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1952 ਨੂੰ 60 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਸਮਾਰੋਹ 1952 ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਸਮਾਗਮ ਨਹੀਂ ਮਨਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਸਮਾਗਮ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ 93,000 ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰੁਪਏ। 88,000 ਬਾਕੀ ਹਨ 32000 ਰੁਪਏ ਬਾਕੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਗ੍ਰੇਟਰ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਲਗਭਗ 32000 ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰਕਮ, ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 118000 ਰੁਪਏ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ।

ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਵਿਆਸ, ਮਨੂ, ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਵੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਅਸਲ ਵੰਡ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਉਥਾਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 118000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਥੈਲਾ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਰਕਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਗੇ।

ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਹਾਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਮ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮਦਿਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਠ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਸੱਠ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 12 ਵਜੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
"Equality and Justice" Rs- 100/month
स्वतंत्रता, समानता, भाईचारा

ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਜਣੇਪੇ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਇੱਕ ਮਾੜੇ ਨਕਸ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਆ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਭਾਰਤ, ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਆਦਿ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਬੁੱਧ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਲਈ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ, ਕਬੀਰ, ਮਹਾਤਮਾ ਫੂਲੇ ਦੇ ਭਗਤ ਹਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨ, ਸਵੈ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਬੁਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਘ ਲਈ ਪੂਰੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਨ। ਉਹ ਹੁਣ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਆਲਸ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿੱਗ ਪੈਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਨਾ ਲੜਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 7-8 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਆ ਕੇ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸਮਾਗਮ ਰਾਤ 8:45 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਲਗਭਗ 300 ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਹਾਰ ਪਾਏ।

ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਮਾਨਸਾ ਵਿਖੇ ਲਹਿਰਾਉਣਗੇ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਮਾਨਸਾ, 13 ਅਗਸਤ 2025 :ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 78ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ 15 ਅਗਸਤ 2025 ਨੂੰ ਬਹੁਮੰਤਵੀ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਨਹਿਰੂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਸ੍ਰ. ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕਰਨਗੇ | ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਾਨਸਾ ਸ੍ਰ ਕੁਲਵੰਤ

ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਜ ਬਹੁਮੰਤਵੀ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਮਾਨਸਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਫੁੱਲ ਡਰੈੱਸ ਰਿਹਰਸਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀ | ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਸ੍ਰੀ ਭਾਗੀਰਥ ਸਿੰਘ ਮੀਨਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ |

ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ੍ਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੁੱਲ ਡਰੈੱਸ ਰਿਹਰਸਲ ਮੌਕੇ ਪਰੇਡ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਰੇਡ ਤੋਂ ਸਲਾਮੀ ਲ| ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਪੀ.ਟੀ. ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ |

ਉਨ੍ਹਾਂ 15 ਅਗਸਤ ਮੌਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਹਿਰੂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬਹੁਮੰਤਵੀ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ | ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪਰੇਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਹੋਵੇਗਾ |

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ, ਪੰਜਾਬ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਐਨ.ਸੀ.ਸੀ. ਸਕਾਊਟ ਅਤੇ ਗਾਈਡ ਦੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ | ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਟਰਾਈਸਾਈਕਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ |

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸਿਖਲਾਈ ਅਧੀਨ) ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ, ਆਈ.ਏ.ਐਸ., ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਸੈ.ਸਿੱ) ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਐ.ਸਿੱ) ਮੈਡਮ ਮੰਜੂ, ਉੱਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱ ਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਸੈ.ਸਿ) ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਉੱਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਐ.ਸਿੱ) ਮਦਨ ਲਾਲ ਕਟਾਰੀਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ |

ਅਰੋੜਾ ਮਹਾਂਸਭਾ ਅਤੇ ਆਈਐਮਏ ਵੱਲੋਂ ਪੀਸੀਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਜੀਤ ਮਹਿਤਾ ਸਨਮਾਨਿਤ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਅਰੋੜਾ ਮਹਾਂਸਭਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕ੍ਰਿਕਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਮਹਿਤਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ।

ਅਰੋੜਾ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਅਰੋੜਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਮੱਕੜ, ਮਹਾਂਸਭਾ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਆਈਐਮਏ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਐਚਐਸ ਨਾਰੰਗ, ਮਹਾਂਸਭਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਮਐਲ ਟੁਟੇਜਾ, ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਭਾਸ਼ ਅਰੋੜਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜੀਪੀ ਛਾਬੜਾ, ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਸੰਦੀਪ ਨਾਗਪਾਲ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਰੋਹਿਤ ਸਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਗੁਲਦਸਤੇ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਂਸਭਾ ਅਤੇ ਆਈਐਮਏ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੀਸੀਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਮਹਾਂਸਭਾ ਅਤੇ ਆਈਐਮਏ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਕੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਬਸਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰੈਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੋਵੇਗੀ ਅਜੀਤ ਭੈਣੀ

ਹਲਕਾ ਸਮਾਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ।

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਪਟਿਆਲਾ ਜਗਤਾਰ ਰੋੜੇਵਾਲ/ਓ-- ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਪਿੰਡ ਕੱਲਰਭੈਣੀ,ਦੁੱਧੜ ਲਗੜੇਈ ਅਤੇ ਕਰਹਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਬਸਪਾ ਜਿਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਜੀ ਇੰਚਾਰਜ ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤਿਆਚਾਰ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਬਠੋਈ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਦਲਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬੋਲੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 11 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪ੍ਰਸਾਸਨ ਵਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣਾ, ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਬਸਪਾ ਸਿਰਫ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹਾਂ,ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰਾ ਸੂਬਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਸਪਾ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ।ਆਓ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ “ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਾਲੋ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ” ਰੈਲੀ ਤੇ ਧਰਨਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਏ ।ਆਪ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਓ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰਾ ਸੂਬਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਪਨੋਦੀਆ ਸੂਬਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮੇਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਸਮਾਣਾ,ਸਰਬਣ ਸਿੰਘ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਜਾਪਤੀ , ਕੈਪਟਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ,ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ

ਨਵੋਦਿਆ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਫਲਾਹੀ ਵਿਖੇ ਮਾਪੇ-ਅਧਿਆਪਕ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਹੋਈ ਚੋਣ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਹੂੰਗੜਾ) ਪੀ ਐਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸਕੂਲ ਜਵਾਹਰ ਨਵੋਦਿਆ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਫਲਾਹੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਪੇ-ਅਧਿਆਪਕ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਬਲਾਕਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਚੁਣੇ। ਇੰਚਾਰਜ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਮੁਖੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਨੁਕੂਲ ਮਾਹੌਲ, ਸਹਿ-ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੋੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਲੇ ਦੇ ਡਾਇਨਿੰਗ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਭਰਵੇਂ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਅਨੂ ਰਾਣੀ, ਅਨੀਤਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਸੋਨੀਆਂ ਰਾਣੀ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਏ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੋਨੀਆਂ, ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ, ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ‘ਚੋਂ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ, ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਭਾਰਤ ਜਸਰੋਟੀਆ ਅਤੇ ਸੁਮਨ ਭੱਟੀ ਇਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਰਲ਼ ਮਿਲ਼ ਕੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ। ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰ ਪਰਸਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰੰਜੂ ਦੁੱਗਲ ਹੋਣਗੇ।

ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਰਪੰਚ ਬੱਲ੍ਹੋ ਨੂੰ ਆਜਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, 13 ਅਗਸਤ 2025 : ਜਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੱਲ੍ਹੋ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਸਰਪੰਚ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਮੇਤ ਸੂਬੇ ਦੇ 5 ਹੋਰਨਾਂ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਆਇਆ ਹੈ | ਇੰਨਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ 3 ਮਹਿਲਾ ਸਰਪੰਚ ਤੇ 3 ਮਰਦ ਸਰਪੰਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ | ਪੇਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੇ ਸਰਪੰਚ ਦਿੱਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ |

ਦੱਸਣਯੋਗ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਸਰਪੰਚ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬੱਲ੍ਹੋ ਵੱਲੋਂ ਨਿਵੇਕਲੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬੱਲ੍ਹੋ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਤਰੱਕੀ ਸੂਚਕਾਂਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋ ਇਲਾਵਾ ਸਵੈ ਨਿਰਭਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਾਲੇ ਥੀਮ ਚੋ ਵਧੀਆਂ ਕਾਰਜਗਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਮਿਲਿਆ |

23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਬਸਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 13 ਅਗਸਤ (ਚਰਨਜੀਤ ਸੱਲ੍ਹਾਂ)ਅੱਜ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਚੌਧਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੂਬਾ ਇੰਚਾਰਜ ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਸਿੱਧੂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ ਜੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ “ ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਾਲੋ ਮੁਹਿੰਮ “ ਤਹਿਤ ਜੋ ਰੈਲੀ ਹਲਕਾ ਚੱਬੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 23 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਰੈਲੀ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟੈਂਟ, ਸਟੇਜ, ਝੰਡੇ, ਬੈਨਰ, ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ, ਫਲੈਕਸ ਬੋਰਡ, ਪੋਸਟਰ, ਸਾਊਂਡ, ਆਦਿ ਵਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੈਲੀ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਪੁਰੀ ਸਕੱਤਰ ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਸਕੱਤਰ ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ, ਦਲਜੀਤ ਰਾਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦਾਦਰਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇੰਚਾਰਜ, ਸੋਮਨਾਥ ਬੈਂਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਲਵਿੰਦਰ ਮਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇੰਚਾਰਜ ਇੰਚ: ਹਲਕਾ ਚੱਬੇਵਾਲ, ਯੱਸ਼ ਭੱਟੀ ਹਲਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੱਬੇਵਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਮਹਿਮੀ ਹਲਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ‘ਚ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਏ - ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਜਲੰਧਰ (ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਹੂੰਗੜਾ) ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀਮੇਘਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿੰਗ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਦੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸਮਝ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਸ ਉਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਘੁੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਇਹ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਚਮਕਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕਣ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਨਿੱਤਰਕੇ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਦੀ ਮਾਂ ਸਬੀਹਾ ਖਾਨਿਮ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗਈ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਣ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਾਇਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸਦੀ ਤਕਰੀਰ ਵੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਜਨਮ ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹਟਵਾਂ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਯੋਗ ਹੋਵੇ, ਨਾਂ ਹੀ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਉਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ

ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕੀ ਹੈ ਜਿਸਤੋਂ ਇਹ ਠੋਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲ਼ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਖ਼ਾਲਿਦ ਦੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜਾਇਜ਼ ਹਿਰਾਸਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਉਪ ਸਿੱਧਾ ਧਾਵਾ ਹੈ।ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਮਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਹੀ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਡੱਕੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਬਸਪਾ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਸਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਨਰੜੂ।

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 13 ਅਗਸਤ INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616 hardipchumber57@gmail.com

ਪਟਿਆਲਾ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੋੜੇਵਾਲ---15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਸਪਾ ਵਲੋਂ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਾਲੋ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰੈਲੀ ਸਬੰਧੀ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਲਈ ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਸਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰੀਆ ਜਿਲਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਈਟੀਓ ਜਿਲਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੜੂ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿਹਾਤੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕਸਿਆਣਾ ਦੀ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਝਿੱਲ,ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਸਿਆਣਾ ਸੈਕਟਰ ਇੰਚਾਰਜ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਫੱਗਣਮਾਜਰਾ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ,ਸੱਜਨ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

"Equality and justice"
Patiala 13 August
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

सत्य का अनावरण: डॉ. आंबेडकर और सिख - मिथक, भ्रांतियाँ और ऐतिहासिक वास्तविकताएँ

कर्नल पृथ्वी राज कुमार +91 9464894941

आधुनिक भारतीय इतिहास में डॉ. बी.आर. आंबेडकर की तरह कम ही हस्तियों को लगातार गलत तरीके से प्रस्तुत किया गया है, खासकर कुछ क्षेत्रों में जहाँ उनकी विरासत को संदेह या शत्रुता की दृष्टि से देखा जाता है। कुछ मुखर आलोचकों, खासकर पंजाब के, ने कई तरह के आरोपों को बल दिया है। इनमें यह आरोप भी शामिल है कि उन्होंने संविधान के अनुच्छेद 25 और हिंदू कोड बिल के माध्यम से सिख धर्म को हिंदू धर्म में समाहित करने का प्रयास किया, जिसका कथित उद्देश्य सिख पहचान, परंपराओं और संस्कृति को मिटाना था। कुछ लोग तो उन पर पंजाब विरोधी होने का आरोप लगाते हैं और पंजाब के विभाजन और उसके दुखद परिणामों के लिए उन्हें दोषी ठहराते हैं, और दोषसिद्धि के प्रमाण के रूप में उनकी 1940 की रचना "पाकिस्तान या भारत का विभाजन" - जिसे खारिज करते हुए और गलत तरीके से "लेख" कहा गया है - का हवाला देते हैं।

आगे के दावों में आरोप लगाया गया है कि संविधान सभा द्वारा संविधान को मंजूरी दिए जाने के बाद, अनुच्छेद 25 के अंतर्गत स्पष्टीकरण II को डॉ. आंबेडकर ने गुप्त रूप से शामिल किया था, और दो सिख सदस्यों द्वारा संविधान पर हस्ताक्षर करने से इनकार करना एक प्रतीकात्मक विरोध था। कुछ लोग तो आंबेडकर की अपनी पहचान पर भी सवाल उठाते हैं, यह झूठा दावा करते हुए कि वे उत्पीड़ित वर्ग से नहीं, बल्कि एक उच्च जाति के हिंदू थे, और यह कि वे मनुस्मृति के समर्थक थे, कथित तौर पर सिखों से परामर्श किए बिना या उनकी भागीदारी सुनिश्चित किए बिना हिंदू संहिता के माध्यम से इसके सिद्धांतों को उन पर थोपने की कोशिश कर रहे थे। हिंदू संहिता विधेयक मसौदा समिति में एक भी सिख सदस्य की अनुपस्थिति और संसद में कुछ सिख नेताओं के विरोध का हवाला अक्सर इस कथन के समर्थन में दिया जाता है।

यह भी दावा किया जाता है कि राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ (आरएसएस) नहीं, बल्कि डॉ. आंबेडकर ही थे जिन्होंने एक समान हिंदू संहिता के माध्यम से हिंदू राष्ट्र थोपने की कोशिश की थी। उनके बौद्ध धर्म अपनाने को महज एक राजनीतिक हथकंडा बताकर खारिज कर दिया जाता है, और अनुसूचित जातियों और जनजातियों के लिए संवैधानिक सुरक्षा उपायों, जिनमें आरक्षण भी शामिल है, को उनके सशक्तिकरण के बजाय उन्हें फँसाने के साधन के रूप में गलत तरीके से पेश किया जाता है।

ये आख्यान इस आरोप पर आकर समाप्त होते हैं कि डॉ. आंबेडकर को हिंदू कोड बिल के प्रति सिखों के कड़े विरोध के कारण कानून मंत्री और सांसद के पद से इस्तीफा देने के लिए मजबूर होना पड़ा, जिसका उद्देश्य सिखों को चुपके से हिंदू कानून के दायरे में लाकर सिख धर्म को नष्ट करना था।

यह लेख ऐतिहासिक अभिलेखों, संविधान सभा की बहसों, संसदीय कार्यवाहियों और डॉ. आंबेडकर के अपने लेखों और भाषणों के आलोक में इन आरोपों और विकृतियों की आलोचनात्मक जाँच करने का प्रयास करता है। इसका उद्देश्य अनुच्छेद 25, विशेष रूप से स्पष्टीकरण II और हिंदू कोड बिल के पीछे के वास्तविक उद्देश्य और संवैधानिक औचित्य को उजागर करना है, साथ ही स्वतंत्रता, समानता, बंधुत्व, न्याय और सभी के लिए सम्मान के लोकतांत्रिक आदर्शों पर आधारित "एक भारत, एक राष्ट्र" के दृष्टिकोण के प्रति प्रतिबद्ध एक सिद्धांतवादी सुधारक और संविधानवादी के रूप में डॉ. आंबेडकर की भूमिका का मूल्यांकन करना है।

यह आरोप कि डॉ. आंबेडकर ने अनुच्छेद 25 और हिंदू कोड बिल के माध्यम से सिख धर्म को हिंदू धर्म में समाहित करने का प्रयास किया, जिसका गुप्त उद्देश्य सिख पहचान, परंपराओं और संस्कृति को मिटाना था, संवैधानिक प्रावधानों और उनके निर्माण की भावना, दोनों की गंभीर गलत व्याख्या और गलत व्याख्या को दर्शाता है। यह अनुच्छेद 25 के तहत स्पष्टीकरण II के उद्देश्य और हिंदू कोड बिल के पीछे के विधायी उद्देश्य को विकृत करता है, साथ ही संविधान सभा और संविधान के मुख्य वास्तुकार, डॉ. बी.आर. आंबेडकर, जो भारत की धार्मिक बहुलता के प्रति अत्यंत सचेत थे और सभी समुदायों के अधिकारों की रक्षा के लिए प्रतिबद्ध थे, के दृष्टिकोण को कमज़ोर करता है। किसी भी समुदाय की पहचान को कमज़ोर करने के बजाय, आंबेडकर के संविधान ने कानून के समक्ष समानता और बिना किसी सैद्धांतिक थोपे सार्वजनिक धार्मिक संस्थानों तक पहुँच सुनिश्चित करने का प्रयास किया। स्पष्टीकरण I स्पष्ट रूप से पुष्टि करता है कि सिख धर्म एक अलग और स्वायत्त धर्म है, जो उदाहरण के लिए, सिखों के अपने धार्मिक पेशे के हिस्से के रूप में कृपाण धारण करने और धारण करने के अधिकार को मान्यता देता है। यह मान्यता अकेले ही सिख धर्म को समाहित करने के किसी भी प्रयास के दावे का खंडन करती है। इस प्रकार, स्पष्टीकरण II को इसके सीमित कानूनी अर्थ में समझा जाना चाहिए, न कि धार्मिक पहचान के खंडन के रूप में, बल्कि समावेशी न्याय प्रदान करने के एक संवैधानिक तंत्र के रूप में। यह धार्मिक स्वतंत्रता और समानता के प्रति प्रतिबद्धता को कमज़ोर करने के बजाय, उसे कायम रखता है।

वास्तव में, यह डॉ. आंबेडकर की विविधता में एकता और धार्मिक संबद्धता से परे सभी के लिए सम्मान और अधिकार सुनिश्चित करने में निहित गहन संवैधानिक दृष्टि को दर्शाता है।

इन प्रावधानों के वास्तविक उद्देश्य को समझने के लिए, शब्दशः से आगे बढ़कर उस संवैधानिक दर्शन की जाँच करनी होगी जिसने इन्हें आकार दिया। अनुच्छेद 25 के अंतर्गत स्पष्टीकरण II में कहा गया है: खंड (2) के उप-खंड (ख) में, हिंदुओं के संदर्भ का अर्थ सिख, जैन या बौद्ध धर्म को मानने वाले व्यक्तियों के संदर्भ सहित लगाया जाएगा, और हिंदू धार्मिक संस्थानों के संदर्भ का अर्थ तदनुसार लगाया जाएगा। खंड (2) के उपखंड (बी) में कहा गया है कि इस अनुच्छेद की कोई भी बात राज्य को सामाजिक कल्याण और सुधार प्रदान करने या सार्वजनिक प्रकृति की हिंदू धार्मिक संस्थाओं को हिंदुओं के सभी वर्गों और वर्गों के लिए खोलने से नहीं रोकेगी। अनुच्छेद और स्पष्टीकरणों का सावधानीपूर्वक और वस्तुनिष्ठ विश्लेषण बताता है कि हिंदू शब्द में सिख, जैन और बौद्ध को शामिल करना धार्मिक नहीं बल्कि कानूनी और प्रासंगिक है। यह सुनिश्चित करता है कि लाभकारी कानून विशेष रूप से मंदिर प्रवेश, व्यक्तिगत कानून और धार्मिक बंदोबस्ती से संबंधित कानून इन समुदायों तक विस्तारित हों, जिन्होंने ऐतिहासिक रूप से हिंदुओं के साथ सामाजिक प्रथाओं को साझा किया था। प्रत्येक के लिए अलग कानून की आवश्यकता के बिना इन समुदायों पर हिंदू कोड बिल जैसे सुधार कानूनों को लागू करने की अनुमति देने का यह एक सचेत निर्णय था। इरादा इन धार्मिक समुदायों को एकरूप बनाना नहीं था, बल्कि उनकी धार्मिक स्वायत्तता का उल्लंघन किए बिना समावेशी सामाजिक सुधारों को सक्षम करना था। मुंशी, प्रो. के.टी. शाह, अल्लादी कृष्णस्वामी अय्यर, डॉ. आंबेडकर और अन्य। प्रो. के.टी. शाह ने अनुच्छेद 19 के उप-खंड (2) में "हिंदू" शब्द के बाद जैन, बौद्ध या ईसाई शब्द जोड़ने का सुझाव दिया। उन्होंने तर्क दिया कि सभी धार्मिक संस्थानों के सभी समुदायों के लिए सुलभ और खुले होने की संभावना इस देश में विभिन्न प्रकार की मान्यताओं का पालन करने वाले लोगों के बीच सद्भाव और भाईचारे को बढ़ावा देगी। कुछ सदस्यों ने आशंका व्यक्त की कि इसे इन समुदायों की स्वतंत्र धार्मिक पहचान को कमज़ोर करने के प्रयास के रूप में देखा जा सकता है। जवाब में, डॉ. आंबेडकर ने स्पष्ट किया कि यह समावेशन धार्मिक नहीं, बल्कि सामाजिक-कानूनी था। उन्होंने स्पष्ट किया कि यह परिभाषा व्यावहारिक न्यायशास्त्र का विषय है, आध्यात्मिक समरूपता का नहीं। अंतिम संविधान में शामिल स्पष्टीकरण II, डॉ. आंबेडकर की कानूनी कुशाग्रता और धार्मिक वर्गीकरण, कानूनी बहुलवाद और सामाजिक न्याय की जटिलताओं से निपटने में सभा के मार्गदर्शन के साथ गहन संवैधानिक विचार-विमर्श से उभरा। यह आरोप कि स्पष्टीकरण II डॉ. आंबेडकर द्वारा गुप्त रूप से शामिल किया गया था, ऐतिहासिक कसौटी पर खरा नहीं उतरता। जांच। यह संविधान सभा के पारदर्शी और कठोर विचार-विमर्श की अनदेखी करता है। ऐसा आरोप विश्वसनीय साक्ष्य के बजाय अनुमान पर अधिक आधारित प्रतीत होता है। संविधान को औपचारिक रूप से 26 नवंबर 1949 को अपनाया गया था, और स्पष्टीकरण II युक्त प्रवाहपूर्ण इटैलिक में अंतिम पांडुलिपि प्रेम बिहारी नारायण रायजादा (सक्सेना) द्वारा हस्तलिखित और 24 जनवरी 1950 को पूरी हुई थी। इसके बाद संविधान सभा के 284 सदस्यों ने इस पर हस्ताक्षर किए थे। घटनाओं का क्रम स्पष्ट रूप से स्पष्टीकरण II सहित प्रत्येक प्रावधान की पारदर्शिता और सामूहिक समर्थन को दर्शाता है।

यह सच है कि संविधान सभा के दो सिख सदस्यों - सरदार भूपिंदर सिंह मान और सरदार हुकम सिंह (मूल रूप से शिरोमणि अकाली दल से, जो बाद में कांग्रेस पार्टी में शामिल हो गए) ने संविधान पर अपनी कड़ी आपत्ति दर्ज की और सिख पहचान और अधिकारों की पर्याप्त रूप से रक्षा करने में कथित विफलता सहित विभिन्न चिंताओं का हवाला देते हुए इस पर हस्ताक्षर करने से इनकार कर दिया। मुसाफिर, जोगिंदर सिंह, रणजीत सिंह और सुचेत सिंह औजला ने संविधान पर हस्ताक्षर किए और इस प्रकार इसके सिद्धांतों का समर्थन किया। इसके अलावा, सरदार हुकम सिंह और सरदार भूपिंदर सिंह मान, दोनों ने भारत के लोकतांत्रिक और संवैधानिक ढाँचे में सक्रिय रूप से भाग लेना जारी रखा। हुकम सिंह ने पहले तीन लोकसभाओं के उपाध्यक्ष और फिर अध्यक्ष, और बाद में राजस्थान के राज्यपाल के रूप में कार्य किया - ये पद संवैधानिक व्यवस्था के प्रति उनकी स्वीकृति और योगदान को दर्शाते हैं। इसी प्रकार, भूपिंदर सिंह मान तत्कालीन PEPSU (पटियाला और पूर्वी पंजाब राज्य संघ) राज्य के वित्त मंत्री बने। संविधान के तहत उनकी बाद की सार्वजनिक सेवा से पता चलता है कि हालाँकि उन्होंने शुरू में आपत्तियाँ व्यक्त की थीं, लेकिन अंततः उन्होंने भारत के संवैधानिक लोकतंत्र के प्रति अपनी प्रतिबद्धता की पुष्टि की।

हिंदू कोड बिल पर बहस के दौरान इस मुद्दे पर फिर से विस्तार से चर्चा हुई, जो हिंदुओं, सिखों, जैनियों, बौद्धों और किसी भी अन्य व्यक्ति पर लागू था जो धर्म से मुस्लिम, ईसाई, पारसी या यहूदी नहीं था।2. इस विधेयक का उद्देश्य हिंदू कानून के नियमों को संहिताबद्ध करना था, जो उच्च न्यायालयों और प्रिवी काउंसिल के असंख्य निर्णयों में बिखरे हुए थे। ये निर्णय आम आदमी के लिए एक उलझन भरा मिश्रण बन गए और अक्सर मुकदमेबाजी का कारण बने। इसलिए, सरकार हर मौजूदा सामाजिक संस्था की जाँच करने और यह देखने के लिए बाध्य थी कि क्या वे संविधान में निहित स्वतंत्रता, समानता और बंधुत्व के सिद्धांतों को पूरा करती हैं। हिंदू महिलाओं को शाश्वत बंधन से मुक्त करना और उन्हें स्वतंत्र भारत के समान नागरिक के रूप में सामाजिक और आर्थिक रूप से सशक्त बनाना आवश्यक था। मूल रूप से, इस विधेयक का उद्देश्य महिलाओं के संपत्ति, उत्तराधिकार, विरासत, विवाह, तलाक, भरण-पोषण, गोद लेने, अल्पसंख्यक होने और संरक्षकता जैसे मामलों से संबंधित कानूनों को संशोधित और संहिताबद्ध करना था। ◌³ हालाँकि, समय की कमी के कारण, प्रधानमंत्री ने विधेयक को केवल "विवाह और तलाक" तक ही सीमित रखने का निर्णय लिया। ◌□

सिख सदस्यों, सरदार हुकम सिंह और सरदार भूपिंदर सिंह मान ने सिखों को हिंदुओं के साथ जोड़ने पर आपत्ति जताई और तर्क दिया कि इससे सिख पहचान कमज़ोर होती है और हिंदू धर्म में धार्मिक एकीकरण जैसा लगता है। सरदार हुकम सिंह ने बताया कि पंजाब में, तलाक, विवाह, उत्तराधिकार, विरासत और वसीयत जैसे मामलों में रीति-रिवाज ही कानून का प्राथमिक नियम है। सिख आनंद विवाह अधिनियम, 1909 के तहत विवाह संपन्न करते थे, जिसमें निषिद्ध संबंधों की डिग्री का कड़ाई से पालन नहीं किया जाता था। उन्हें डर था कि प्रस्तावित विधेयक के तहत पारंपरिक प्रथाओं और आनंद विवाह को अमान्य कर दिया जाएगा। □

सरदार भूपिंदर सिंह मान ने आग्रह किया कि सिखों को हिंदू संहिता से बाहर रखा जाना चाहिए, और कहा कि उत्तराधिकार, महिलाओं के संपत्ति अधिकार, विवाह, तलाक और दहेज से संबंधित उनके धर्मनिरपेक्ष रीति-रिवाज विधेयक के प्रस्तावित प्रतिगामी प्रावधानों की तुलना में कहीं अधिक प्रगतिशील और उदार हैं। उन्होंने प्रतिष्ठित न्यायाधीश डॉ. टेक चंद का हवाला दिया, जिन्होंने कहा था कि जाट, विशेषकर सिख जाट, विवाह संबंधी मामलों में बहुत उदार विचार रखते हैं। बी.एस. मान ने ज़ोर देकर कहा कि प्रस्तावित कानून वास्तव में सिखों के लिए धर्मांतरण कानून जैसा है। उन्होंने तदनुसार एक संशोधन पेश किया और शिकायत की कि विधेयक पर गठित प्रवर समिति में किसी भी सिख सदस्य को शामिल नहीं किया गया और न ही इस महत्वपूर्ण मामले पर कभी सिखों की राय ली गई। उन्होंने ज़ोर देकर कहा कि सदन के सभी सात सिख सदस्यों ने विधेयक का विरोध किया था और शिरोमणि गुरुद्वारा प्रबंधक समिति (एसजीपीसी) ने भी अपना विरोध व्यक्त किया था। उन्होंने कहा कि सिख हिंदू नहीं हैं और किसी भी हद तक हिंदू कानून द्वारा शासित नहीं हैं। □

जवाब में, डॉ. आंबेडकर ने कहा कि किसी के लिए भी अपना दृष्टिकोण रखना पूरी तरह से वैध है, लेकिन सरदार बी.एस. मान के भाषण का लहजा बहुत ही आहत करने वाला और अरुचिकर था। उन्होंने बताया कि संहिता के हिंदुओं, जैनियों, बौद्धों, सिखों और अन्य पर लागू होने से संबंधित खंड 2 पर सात दिनों तक चर्चा हुई थी। इस खंड में लगभग तीस संशोधन पेश किए गए, उन पर व्यापक बहस हुई और संशोधित खंड को 20 सितंबर 1951 को सदन द्वारा पारित कर दिया गया। उन्होंने कहा कि पिछली विधान सभाओं के इतिहास में यह अभूतपूर्व था कि किसी एक खंड पर इतने लंबे समय तक विचार-विमर्श किया गया।

सरदार बी.एस. मान और सरदार हुकम सिंह द्वारा उठाई गई आपत्तियों के संबंध में, डॉ. आंबेडकर ने स्पष्ट किया कि इन समुदायों पर हिंदू कानून और हिंदू संहिता का लागू होना एक ऐतिहासिक घटना थी। न्यायिक निर्णयों ने बहुत पहले ही यह स्थापित कर दिया था कि हिंदुओं के संबंध में, रीति-रिवाज स्मृतियों के पाठ पर हावी होंगे। प्रिवी काउंसिल ने 1830 से पहले इस मुद्दे पर विचार किया था और यह निर्धारित किया था कि कानूनी उद्देश्यों के लिए सिखों को हिंदू माना जाना चाहिए। सरदार हुकम सिंह ने स्वयं स्वीकार किया कि इस पर कभी संदेह नहीं किया गया था।

डॉ. आंबेडकर ने आगे कहा कि ऐतिहासिक रूप से, हिंदू पर्सनल लॉ में संशोधन करने वाले सभी कानून न्यायिक रूप से हिंदू धर्म के हिस्से के रूप में मान्यता प्राप्त समुदायों - अर्थात् बौद्ध, जैन और सिख - पर लागू किए गए थे। पंडित गोविंद मालवीय ने बहस में भाग लेते हुए कहा कि बौद्ध धर्म, जैन धर्म और सिख धर्म अलग-अलग धर्म हैं, लेकिन इनकी उत्पत्ति हिंदू धर्म से हुई है और ये हिंदू धर्म के व्यापक सांस्कृतिक दायरे का हिस्सा हैं। इसलिए, इनका अलग से उल्लेख करने की कोई आवश्यकता नहीं है।

इस दावे का जवाब देते हुए कि सिखों से परामर्श नहीं किया गया, डॉ. अंबेडकर ने कहा कि धार्मिक परामर्श विधायी प्रथा का हिस्सा नहीं रहा है। बहरहाल, इस मामले में परामर्श हुआ था। हिंदू संहिता विधेयक राऊ समिति (1941) की सिफारिशों पर आधारित था, जिसने अपने प्रस्तावों का व्यापक प्रचार किया था और पूरे भारत में जन सुनवाई की थी।

लाहौर की अपनी यात्रा के दौरान, न्यायमूर्ति तेजा सिंह ने सिखों पर संहिता के लागू होने पर कोई आपत्ति किए बिना एक उच्च न्यायालय के न्यायाधीश के रूप में एक बयान प्रस्तुत किया। पंजाब उच्च न्यायालय के न्यायाधीश सरदार हरनाम सिंह ने भी कोई आपत्ति नहीं जताई। इसी तरह, एक वकील सरदार इकबाल सिंह ने भी विधेयक का विरोध नहीं किया। केवल अकाली दरबार के सचिव सरदार वरयाम सिंह ने आपत्ति जताई और तर्क दिया कि सिख अपने रीति-रिवाजों में अधिक उदार हैं। राऊ समिति की रिपोर्ट के बाद, विधेयक अप्रैल 1947 में पेश किया गया और प्रांतीय सरकारों के बीच प्रसारित किया गया। पंजाब सरकार ने न्यायपालिका, प्रशासन और धार्मिक संगठनों से परामर्श किया। केवल एक हिंदू संगठन ने ही प्रतिक्रिया दी। इसके आलोक में, यह दावा कि

सिखों की राय नहीं ली गई, रिकॉर्ड में मौजूद साक्ष्यों के सामने टिक नहीं पाता।

डॉ. आंबेडकर ने सदन में यह भी स्पष्ट किया कि सरदार बी. एस. मान की निजी चिंता आनंद विवाह समारोह को लेकर थी। उन्होंने मान को आश्वासन दिया था कि आनंद विवाह अधिनियम को रद्द नहीं किया जाएगा। पंजाब के प्रथागत कानून के संबंध में, आंबेडकर ने तर्क दिया कि यह मूलतः सरलीकृत रूप में हिंदू कानून था। विधेयक ने प्रथाओं को समाप्त नहीं किया, बल्कि केवल नई प्रथाओं के निर्माण को प्रतिबंधित किया। डॉ. बख्शी टेक चंद के फैसले को संबोधित करते हुए, आंबेडकर ने स्पष्ट किया कि कानूनी प्रश्न यह था कि क्या एक जाट सिख और एक मजहबी सिख के बीच विवाह वैध था। न्यायालय ने माना था कि दोनों ही शास्त्रीय कानून के तहत शूद्र थे और इस प्रकार, उनका विवाह कानूनी रूप से वैध था। 1. इन प्रलेखित तथ्यों को देखते हुए, आलोचकों द्वारा उठाई गई आपत्तियाँ निराधार प्रतीत होती हैं।

यह दावा कि डॉ. बी.आर. अंबेडकर एक उच्च जाति के हिंदू थे, जिन्होंने मनु स्मृति का समर्थन किया और हिंदू राष्ट्र की स्थापना के कथित उद्देश्य से हिंदू संहिता के माध्यम से सिखों पर मनुस्मृति के कानून लागू करने की कोशिश की, यह स्पष्ट रूप से झूठ है और प्रलेखित तथ्यों के विपरीत है। ऐसा लगता है कि इन आलोचकों ने इस तरह के व्यापक और निराधार दावे करने से पहले इस विषय पर उपलब्ध विशाल साहित्य का परामर्श नहीं लिया। डॉ अंबेडकर का जन्म एक अछूत समुदाय में हुआ था और जीवन भर उनके साथ ऐसा ही व्यवहार किया गया। उन्होंने जाति उत्पीड़न के खिलाफ अथक संघर्ष किया और अपना जीवन अस्पृश्यता, जाति और जाति-आधारित भेदभाव के उन्मूलन के लिए समर्पित कर दिया। ऐसे आरोपों की मिथ्याता को समझने के लिए, किसी को उनकी आत्मकथात्मक वृत्तांत वेटिंग फॉर ए वीज़ा 11, आधिकारिक जीवनियों, संविधान सभा और संसदीय बहसों और उनके विशाल लेखों और भाषणों को पढ़ना चाहिए।

यह प्रमाण से ज़्यादा कल्पना की उपज है। अगर आलोचकों ने व्यापक साहित्य, बहसों और डॉ. आंबेडकर के अपने लेखन, खासकर "हिंदू धर्म का दर्शन" (बीएडब्ल्यूएस, खंड 3), "जाति का विनाश" (बीएडब्ल्यूएस, खंड 1), "हिंदू धर्म की पहेलियाँ" (बीएडब्ल्यूएस, खंड 4), और "शूद्र कौन थे और अछूत कौन थे?" (बीएडब्ल्यूएस, खंड 7) को पढ़ने की ज़हमत उठाई होती, तो वे ऐसा दावा करने की तो बात ही छोड़ दें, उसके बारे में सोचते भी नहीं।

डॉ. आंबेडकर ने वेदों, स्मृतियों और पुराणों में प्रचारित हिंदू सामाजिक व्यवस्था को पुरज़ोर तरीके से खारिज किया। उन्होंने न केवल मनुस्मृति की निंदा की, बल्कि एक कठोर और अन्यायपूर्ण सामाजिक पदानुक्रम को कायम रखने के लिए हिंदू धर्मग्रंथों के पूरे संग्रह की तीखी आलोचना की। उनके लिए, सामाजिक सुधार का सच्चा मार्ग जाति के उन्मूलन और हिंदू शास्त्रों की पवित्रता को अस्वीकार करने में निहित था। उन्होंने घोषणा की: "यदि आप व्यवस्था में दरार डालना चाहते हैं, तो आपको वेदों और शास्त्रों में डायनामाइट लगाना होगा, जो तर्क और नैतिकता का कोई भी हिस्सा नहीं देते हैं" (c) इसके अलावा कुछ भी प्रबल नहीं होगा।" (h 12)

बुद्ध, कबीर और फुले के भक्त और विद्या, स्वाभिमान और चरित्र के उपासक, डॉ. आंबेडकर एक आदर्श व्यक्तित्व और उच्च नैतिक चरित्र वाले नेता थे। उन्होंने अपने सामाजिक दर्शन को तीन शक्तिशाली शब्दों "स्वतंत्रता, समानता और बंधुत्व" में समाहित किया। (f13) उनका आजीवन संघर्ष एक लोकतांत्रिक, धर्मनिरपेक्ष और समतावादी समाज की स्थापना और भारत को एक मजबूत राष्ट्र के रूप में बनाने के लिए समर्पित रहा। इस दृष्टिकोण की परिणति भारतीय संविधान के प्रारूपण में हुई, एक ऐसा दस्तावेज जिसके मूल में ये सिद्धांत थे। ऐसे व्यक्ति को 'हिंदू राष्ट्र' का समर्थक कहना न केवल झूठ है - बल्कि यह एक गुप्त, दुर्भावनापूर्ण इरादे को भी दर्शाता है।

यह दावा कि डॉ. आंबेडकर मनुस्मृति के समर्थक और प्रवर्तक थे, और हिंदू संहिता के माध्यम से सिखों पर इसे लागू करना चाहते थे, या तो अज्ञानता की अभिव्यक्ति है या जानबूझकर किया गया मिथ्याभाषण। उन्होंने मनुस्मृति की स्पष्ट रूप से निंदा की। उन्होंने लिखा: "सामाजिक अधिकारों के संबंध में मनु के कानूनों से अधिक कुख्यात कोई विधि संहिता नहीं है। कहीं से भी सामाजिक अन्याय का कोई भी उदाहरण इसके सामने फीका पड़ जाएगा।" उन्होंने मनुस्मृति को रूढ़िवादी हिंदू धर्म के वैचारिक मूल के रूप में देखा, एक सिद्धांत जो उनके शब्दों में: "समानता के प्रतिकूल, स्वतंत्रता के विरोधी और बंधुत्व के विरोधी" था। उन्होंने इसे "अमानवीय और अनैतिक" करार देते हुए इसकी निंदा की और कहा कि इसका चातुर्वर्ण्य सिद्धांत "लोगों को सहायक कार्यों से निष्क्रिय, पंगु और अपंग बना देता है।" मनुस्मृति को अन्याय, क्रूरता और असमानता का प्रतीक मानते हुए, डॉ. आंबेडकर और उनके अनुयायियों ने 25 दिसंबर 1927 को महाड में इसकी होली जला दी। 14 ऐसे तथ्यों के आलोक में, आलोचकों के कथनों को गंभीरता से लेना मुश्किल है, उन्हें स्वीकार करना तो और भी मुश्किल।

ये कथन कि डॉ. आंबेडकर का कभी भी सिख धर्म अपनाने का वास्तविक इरादा नहीं था; उनका बौद्ध धर्म अपनाना केवल एक राजनीतिक कदम था; संवैधानिक सुरक्षा उपाय और आरक्षण सशक्तीकरण के बजाय फँसाने के साधन थे; और वे मृत्युपर्यंत हिंदू बने रहे - ये सभी दावे सुप्रलेखित साक्ष्यों का खंडन करते हैं। सबसे पहले, डॉ. आंबेडकर ने धर्म परिवर्तन पर गंभीरता से येओला सम्मेलन (13 अक्टूबर 1935) के बाद ही विचार किया, न कि 1930 में, जैसा कि दावा किया जाता है। इस ऐतिहासिक सम्मेलन में, उन्होंने प्रसिद्ध घोषणा की: "दुर्भाग्य से, मैं एक हिंदू अछूत के रूप में पैदा हुआ था। इसे रोकना मेरी शक्ति से परे था। लेकिन नीच और अपमानजनक परिस्थितियों में जीने से इनकार करना मेरे अधिकार में है। मैं आपको पूरी ईमानदारी से विश्वास दिलाता हूँ कि मैं हिंदू के रूप में नहीं मरूँगा।" 15

उन्होंने हमेशा दलित वर्गों को हिंदुओं से अलग एक विशिष्ट सामाजिक समूह माना, और भारत के संविधान के निर्माण में स्वतंत्र प्रतिनिधित्व का हकदार माना। इसकी पुष्टि तब हुई जब उन्हें और दीवान बहादुर आर. श्रीनिवासन को ब्रिटिश सरकार द्वारा गोलमेज सम्मेलन में आमंत्रित किया गया। सितंबर 1931 के सांप्रदायिक पुरस्कार में उनकी अलग स्थिति को औपचारिक रूप से मान्यता दी गई, जिसने उन्हें मुसलमानों, सिखों और ईसाइयों के समान पृथक निर्वाचिका प्रदान की।

डॉ. आंबेडकर ने 14 अक्टूबर 1956 को नागपुर में सार्वजनिक रूप से बौद्ध धर्म अपनाकर अपनी प्रतिज्ञा पूरी की। उनके साथ पाँच लाख से अधिक अनुयायियों ने बौद्ध धर्म अपनाया। इस अवसर पर उन्होंने जो बाईस प्रतिज्ञाएँ दिलाईं, उनमें हिंदू देवताओं और रीति-रिवाजों का स्पष्ट रूप से खंडन किया गया, जो उनके आध्यात्मिक परिवर्तन की ईमानदारी और गहराई को रेखांकित करता है। 15 अक्टूबर को एक घंटे से अधिक समय तक चले एक ऐतिहासिक भाषण में, उन्होंने घोषणा की कि हिंदू धर्म एक विनाशकारी धर्म है और इसके अधीन कोई भी वास्तव में समृद्ध नहीं हो सकता। उन्होंने जोर देकर कहा कि बौद्ध धर्म के समतावादी सिद्धांतों के तहत, व्यक्ति, राष्ट्र और समग्र रूप से विश्व फल-फूल सकता है। उन्होंने इस बात पर ज़ोर दिया कि न्याय के बिना विश्व शांति अप्राप्य है और न्याय के सिद्धांत पर आधारित बौद्ध धर्म मानवता का उद्धारकर्ता होगा।16

यह कहना कि उन्होंने कभी सिख धर्म अपनाने के बारे में गंभीरता से नहीं सोचा था या उनका बौद्ध धर्म अपनाना केवल राजनीतिक था, जानबूझकर इतिहास की अवहेलना करना है। उनके येओला घोषणापत्र के बाद, सिख धर्म सहित कई धर्मों के प्रतिनिधि उनके पास आए। उन्होंने अपने लोगों के लिए एक व्यवहार्य मार्ग के रूप में सिख धर्म की गंभीरता से खोजबीन की। नासिक में, उन्होंने अपने लोगों को एक मज़बूत, संगठित सिख धर्म में एकीकृत करने में रुचि व्यक्त की। 12-13 जनवरी 1936 को पूना में अछूत युवक सम्मेलन को संबोधित करते हुए, जिसमें हिंदू, मुस्लिम और सिख समुदायों के लोग बड़ी संख्या में शामिल हुए थे, उन्होंने धर्म परिवर्तन के अपने दृढ़ संकल्प की घोषणा की, उन्होंने कहा कि ईश्वर भी उन्हें ऐसा करने से नहीं रोक सकते। बाद में उसी शाम वे एक सिख भजन-कीर्तन कार्यक्रम में शामिल हुए जहाँ सिख नेताओं ने उन्हें औपचारिक रूप से अपने धर्म में शामिल होने का निमंत्रण दिया।7

डॉ. आंबेडकर 13-14 अप्रैल 1936 को अमृतसर में सिख मिशन सम्मेलन में शामिल हुए। विभिन्न प्रांतों से कई सिख और दलित वर्ग के लोग इसमें शामिल हुए। सम्मेलन को संबोधित करते हुए डॉ. आंबेडकर ने समानता के सिख सिद्धांतों की प्रशंसा की। उन्होंने अपने पुत्र यशवंत राव और भतीजे मुकुंद राव को डेढ़ महीने के अध्ययन के लिए अमृतसर के स्वर्ण मंदिर भी भेजा।18

गहन चिंतन और विभिन्न प्रांतों के सहयोगियों के साथ परामर्श के बाद, डॉ. आंबेडकर ने शुरू में सिख धर्म अपनाने का संकल्प लिया। उनके कुछ सहयोगियों ने उन्हें हिंदू महासभा से जुड़ने की सलाह दी, यह बताते हुए कि सिख धर्म व्यापक रूप से सांस्कृतिक रूप से हिंदू धर्म से जुड़ा हुआ माना जाता है और सिख महासभा की सदस्यता के पात्र हैं। हिंदू महासभा के तत्कालीन अध्यक्ष डॉ. बी.एस. मुंजे ने 18 जून 1936 को डॉ. आंबेडकर से उनके बंबई स्थित निवास, राजगृह में मुलाकात की। उन्होंने सिख धर्म अपनाने के निहितार्थों पर गहन चर्चा की। बाद में आंबेडकर के विचारों को एक लिखित बयान में संक्षेपित किया गया, जिसे डॉ. मुंजे और शंकराचार्य कुर्तकोटि दोनों ने स्वीकार किया। आंबेडकर ने तर्क दिया कि हिंदू दृष्टिकोण से भी, सिख धर्म सबसे स्वीकार्य विकल्प है, क्योंकि इसकी सांस्कृतिक परंपराएँ हिंदू धर्म से मिलती हैं और यह देश की राजनीतिक उन्नति में योगदान दे सकता है। गांधी और अन्य नेताओं के विरोध के बावजूद, डॉ. आंबेडकर ने सिख मिशन के साथ अपना जुड़ाव जारी रखा। उन्होंने तेरह अनुयायियों को आगे के अध्ययन के लिए अमृतसर भेजा और सिख नेताओं के साथ सक्रिय संपर्क बनाए रखा। यहाँ तक कि दलित वर्गों के उत्थान के लिए बम्बई में एक महाविद्यालय स्थापित करने पर भी सहमति बनी। हालाँकि, आंबेडकर और सिख मिशन के बीच उभरते मतभेदों के कारण, यह समझौता अंततः विफल हो गया। 19

हालाँकि डॉ. आंबेडकर ने अंततः कई कारणों से बौद्ध धर्म को चुना, फिर भी वे गुरु नानक के दर्शन और पवित्र गुरु ग्रंथ साहिब की शिक्षाओं से गहराई से प्रभावित रहे। जात-पात तोड़क मंडल के लाहौर सम्मेलन में अपने 1936 के अप्रकाशित भाषण (जिसे बाद में "जाति-उन्मूलन" के रूप में प्रकाशित किया गया) में, उन्होंने घोषणा की: "आपको न केवल शास्त्रों का त्याग करना होगा; बल्कि आपको उनकी प्रामाणिकता को भी नकारना होगा, जैसा कि बुद्ध और नानक ने किया था। आपको वही रुख अपनाना होगा जो बुद्ध और गुरु नानक ने अपनाया था।" 20

बौद्ध धर्म और सिख धर्म, दोनों में मानवतावाद, समानता और लोकतंत्र के साझा मूल्य डॉ. आंबेडकर द्वारा तैयार किए गए भारतीय संविधान की प्रस्तावना - जो इसकी आत्मा है - में परिलक्षित होते हैं। इन तथ्यों पर विचार करने पर, यह आरोप कि उनका धर्म परिवर्तन एक राजनीतिक चाल थी या सिख धर्म में उनकी कोई वास्तविक रुचि नहीं थी, पूरी तरह से खारिज हो जाता है।

यह दावा कि अनुसूचित जातियों और अनुसूचित जनजातियों के लिए आरक्षण सहित संवैधानिक सुरक्षा उपाय, मुक्ति और सशक्तिकरण के साधन के बजाय सामाजिक बंधन के साधन हैं, उनके उद्देश्य की गहरी गलतफहमी को दर्शाता है। यह डॉ. बी.आर. आंबेडकर के हाशिए पर पड़े लोगों के उत्थान और उनके लिए सम्मान, समानता और न्याय का जीवन सुनिश्चित करने के आजीवन संघर्ष को भी कमज़ोर करता है। अस्पृश्यता उन्मूलन, मौलिक अधिकारों की गारंटी, राज्य के नीति निर्देशक सिद्धांत और आरक्षण सहित सकारात्मक कार्रवाई के संवैधानिक प्रावधान विभाजन के साधन नहीं हैं—वे सामाजिक परिवर्तन के शक्तिशाली साधन हैं। इन उपायों का उद्देश्य संविधान के न्यायसंगत और समावेशी समाज के दृष्टिकोण को साकार करना और एक सच्चे एकीकृत राष्ट्र—"एक लोग, एक राष्ट्र"—का निर्माण करना है। हालाँकि यह सच है कि अस्पृश्यता के कानूनी उन्मूलन के बावजूद जातिवाद एक विकट बाधा बना हुआ है, फिर भी ठोस प्रगति स्पष्ट है। जातिगत सीमाओं की कठोरता धीरे-धीरे कमज़ोर हो रही है; देश भर में अंतर्जातीय विवाह, सहभोज और सामाजिक एकीकरण तेज़ी से आम हो रहे हैं। जन चेतना में, विशेषकर युवाओं में, एक उल्लेखनीय बदलाव हो रहा है, जो अधिक उदार, समतावादी और संवैधानिक मूल्यों के प्रति ग्रहणशील हैं। यदि यही गति जारी रही, तो समानता, बंधुत्व, सम्मान और न्याय के संवैधानिक आदर्श केवल दूर की आकांक्षाएँ नहीं रहेंगे, बल्कि जीवंत वास्तविकताएँ बन जाएँगे।

यह आरोप कि डॉ. आंबेडकर पंजाब विरोधी थे और पंजाब के विभाजन तथा पाकिस्तान के निर्माण के लिए ज़िम्मेदार थे, जिससे वहाँ के लोगों को अनगिनत कष्ट हुए, या तो घोर अज्ञानता, ऐतिहासिक तथ्यों की ग़लतफ़हमी, या जानबूझकर सच्चाई को तोड़-मरोड़ कर पेश करने पर आधारित है। ब्रिटिश भारत में एक अलग मुस्लिम मातृभूमि का विचार, जिसकी परिणति अंततः पाकिस्तान के निर्माण में हुई, डॉ. आंबेडकर के मन में नहीं आया था। इसे सर्वप्रथम सर मुहम्मद इक़बाल (अल्लामा इक़बाल) ने दिसंबर 1930 में अखिल भारतीय मुस्लिम लीग के लखनऊ अधिवेशन में अपने अध्यक्षीय भाषण में प्रस्तुत किया था। हालाँकि, लीग ने उस समय इस प्रस्ताव को औपचारिक रूप से स्वीकार नहीं किया था। इस अवधारणा को बाद में 1933 में एम.ए., एल.एल.बी. रहमत अली ने विस्तारित किया और इसे "पाकिस्तान" नाम दिया। उन्होंने पाकिस्तान आंदोलन शुरू किया और पाँच मुस्लिम-बहुल प्रांतों—पंजाब, उत्तर-पश्चिम सीमांत प्रांत (NWFP), कश्मीर, सिंध और बलूचिस्तान—को मिलाकर एक अलग, स्वतंत्र राज्य की कल्पना की। उनके अनुसार, शेष भाग "हिंदुस्तान" था।

इस विचार को राजनीतिक बल तब मिला जब 26 मार्च 1940 को मुस्लिम लीग ने अपना ऐतिहासिक लाहौर प्रस्ताव पारित किया, जिसमें ब्रिटिश भारत के ढांचे से बाहर उत्तर-पश्चिम में पंजाब, उत्तर-पश्चिम सीमांत प्रांत, सिंध, बलूचिस्तान और पूर्व में बंगाल जैसे "स्वतंत्र राज्यों" के निर्माण का आह्वान किया गया था। यह मांग लीग के इस दावे पर आधारित थी कि मुसलमान एक अलग राष्ट्र हैं। 21

डॉ. आंबेडकर, सामाजिक न्याय और दलितों के उत्थान के लिए पूरी तरह प्रतिबद्ध होने के साथ-साथ एक कुशल राजनीतिक विचारक भी थे, जो समझते थे कि एक न्यायपूर्ण समाज के निर्माण के लिए राजनीतिक स्वतंत्रता आवश्यक है। हालाँकि, उन्होंने यह भी माना कि सांप्रदायिक गतिरोध, विशेष रूप से पाकिस्तान की मांग, जो भारत की एकता और संवैधानिक भविष्य के लिए सबसे बड़ी बाधा बन गई थी, को हल किए बिना स्वतंत्रता प्राप्त नहीं की जा सकती। इस बढ़ती मांग के जवाब में, डॉ. आंबेडकर ने दिसंबर 1940 में "पाकिस्तान पर विचार" शीर्षक से एक गहन शोध और विश्लेषणात्मक ग्रंथ लिखा - यह केवल एक लेख नहीं है, जैसा कि आलोचक झूठा दावा करते हैं। इस कार्य में, उन्होंने विभाजन प्रस्ताव के औचित्य, निहितार्थों और संभावित परिणामों की आलोचनात्मक जाँच की। जैसा कि उन्होंने स्पष्ट किया, पुस्तक का उद्देश्य पाकिस्तान के पक्ष या विपक्ष में वकालत करना नहीं था, बल्कि "पाकिस्तान के छात्रों को अपने निष्कर्ष निकालने में सहायता करना" था। 22

इस ग्रंथ ने राजनीतिक नेताओं, शिक्षाविदों और नीति-निर्माताओं का काफ़ी ध्यान आकर्षित किया, जिससे आंबेडकर ने 1945 और 1946 में संशोधित शीर्षक "पाकिस्तान या भारत का विभाजन: भारतीय राजनीतिक स्थिति क्या है" के अंतर्गत इसके दो विस्तारित संस्करण प्रकाशित किए। ये बाद के संस्करण पाकिस्तान की अवधारणा से आगे बढ़कर भारतीय राजनीतिक इतिहास, सांप्रदायिक तनावों और भारत के सामने मौजूद संवैधानिक चुनौतियों का व्यापक विश्लेषण शामिल करते थे।

संशोधित संस्करण की प्रस्तावना में, डॉ. आंबेडकर ने टिप्पणी की: "ऐसा प्रतीत होता है कि इस पुस्तक ने एक वास्तविक आवश्यकता की पूर्ति की है। मैंने देखा है कि कैसे इसमें निहित विचारों, अवधारणाओं और तर्कों को लेखकों, राजनेताओं और समाचार पत्रों के संपादकों ने अपने पक्ष में करने के लिए लूटा है। मुझे खुशी है कि यह पुस्तक उन भारतीयों के लिए उपयोगी रही है जो पाकिस्तान की जटिल समस्या का सामना कर रहे हैं। यह तथ्य कि श्री गांधी और श्री जिन्ना ने अपने हालिया वार्ताओं में इस पुस्तक को इस विषय पर एक प्रमाण के रूप में उद्धृत किया, जिसका लाभ उठाकर लाभ उठाया जा सकता है, इस पुस्तक के महत्व को दर्शाता है।" उन्होंने आगे कहा: "यह पुस्तक पाकिस्तान पर एक मात्र ग्रंथ से कहीं अधिक है। यह भारतीय इतिहास और भारतीय राजनीति का उनके सांप्रदायिक पहलुओं में एक विश्लेषणात्मक प्रस्तुतीकरण है... इतना विशाल और विविध कि इसे भारतीय राजनीतिक 'क्या है क्या' कहा जा सकता है।"23

डॉ. आंबेडकर के लिए, पाकिस्तान के प्रश्न के प्रति हिंदू और मुस्लिम दोनों नेतृत्वों का दृष्टिकोण तर्कसंगत नहीं था। प्रत्येक पक्ष अपनी-अपनी भावनाओं में गहराई से उलझा रहा, जिसके परिणामस्वरूप एक लंबा गतिरोध बना रहा जिसने भारत की स्वतंत्रता को अनिश्चित काल के लिए विलंबित कर दिया। इसके विपरीत, लाखों विचारशील भारतीय सांप्रदायिक

गतिरोध के व्यावहारिक, संतुलित समाधान की कामना कर रहे थे। डॉ. आंबेडकर उनमें से एक थे।

इस मुद्दे पर तीन वर्षों से अधिक समय तक गहन चिंतन-मनन करने के बाद, वे कुछ निष्कर्षों पर पहुँचे और सांप्रदायिक गतिरोध को तोड़ने के लिए एक व्यापक योजना का प्रस्ताव रखा, जिसे संसद के एक मसौदा अधिनियम के रूप में प्रस्तुत किया गया। उनका मानना था कि पाकिस्तान का प्रश्न मूलतः आत्मनिर्णय का प्रश्न है और इसे जनता की इच्छा के अनुसार हल किया जाना चाहिए। इसके लिए, उन्होंने मुस्लिम-बहुल प्रांतों में मुसलमानों और गैर-मुसलमानों, दोनों के लिए जनमत संग्रह का प्रस्ताव रखा। यदि बहुसंख्यक मुसलमान अलगाव का विकल्प चुनते हैं, तो एक तटस्थ और अंतरराष्ट्रीय स्तर पर गठित सीमा आयोग को जातीय और सांस्कृतिक आधार पर प्रांतीय सीमाओं का पुनर्निर्धारण करने का कार्य सौंपा जाएगा। जनमत संग्रह के परिणामों के आधार पर, अलगाव के पक्षधर क्षेत्र पाकिस्तान का निर्माण करेंगे, और पाकिस्तान और हिंदुस्तान दोनों के लिए अलग-अलग संविधान सभाएँ गठित की जाएँगी जो अपने-अपने संविधान का मसौदा तैयार करेंगी। दोनों स्वतंत्र राज्य परस्पर सहमत तिथि से कार्य करना शुरू करेंगे।

आंबेडकर की योजना में एक लचीला प्रावधान भी शामिल था: पाकिस्तान का विकल्प चुनने वालों को दस साल बाद भारत लौटने का अधिकार होगा, और पाकिस्तान का विकल्प चुनने वालों को भी। अगर बहुमत तुरंत अलगाव के पक्ष में नहीं होता, तो एक संयुक्त केंद्रीय सरकार दस साल की अंतरिम अवधि तक बनी रहती, जिसके बाद एक और जनमत संग्रह के ज़रिए इस मुद्दे पर पुनर्विचार किया जा सकता था। उनका इरादा किसी निर्णय को थोपना नहीं था, बल्कि चिंतन और भविष्य में सुलह के लिए जगह देना था। हालाँकि डॉ. आंबेडकर ने स्पष्ट रूप से विभाजन के पक्ष या विपक्ष में कोई तर्क नहीं दिया, लेकिन उनका मानना था कि अगर मुसलमान सचमुच पाकिस्तान चाहते हैं, तो उन्हें इसका अनुभव करने दिया जाना चाहिए। उनका तर्क था कि ऐसे अनुभव के बाद होने वाला कोई भी पुनर्मिलन ज़्यादा स्थिर और स्थायी होगा।

उन्होंने स्पष्ट किया कि उनके ग्रंथ का उद्देश्य अपने विचार थोपना नहीं, बल्कि एक तथ्यात्मक, संतुलित और पूर्णतः तर्कसंगत विश्लेषण प्रस्तुत करना था ताकि पाठक "पाकिस्तान हो या न हो" के महत्वपूर्ण मुद्दे पर अपना निर्णय स्वयं ले सकें। 24

ये तथ्य स्पष्ट रूप से दर्शाते हैं कि विभाजन के लिए ज़िम्मेदार होने या पंजाब विरोधी होने के बजाय, डॉ. आंबेडकर तर्क और यथार्थवाद की आवाज़ बनकर उभरे। उनका योगदान विभाजनकारी नहीं था, बल्कि एक गहराते राष्ट्रीय संकट - जिसे कई अन्य लोग या तो अनदेखा कर रहे थे या टाल रहे थे - को संबोधित करने के लिए एक गंभीर, साक्ष्य-आधारित ढाँचा प्रस्तुत करने का एक ईमानदार प्रयास था।

यह दावा कि हिंदू कोड बिल के प्रति सिखों के कड़े विरोध के कारण डॉ. आंबेडकर को कानून मंत्री और संसद से इस्तीफ़ा देने के लिए मजबूर होना पड़ा, स्पष्ट रूप से झूठा और भ्रामक है। सबसे पहले, डॉ. आंबेडकर ने कानून मंत्री के पद से इस्तीफ़ा तो दिया, लेकिन संसद से नहीं। 10 अक्टूबर 1951 के अपने बयान में, डॉ. आंबेडकर ने मंत्रिमंडल से अपने इस्तीफ़े के कारणों को स्पष्ट रूप से बताया। इनमें उनकी प्रतिभा और कानूनी विशेषज्ञता का कम उपयोग, अनुसूचित जातियों, अनुसूचित जनजातियों और पिछड़े वर्गों की ज्वलंत चिंताओं पर सरकार का अपर्याप्त ध्यान, विदेश नीति की दिशा से असंतोष और महत्वपूर्ण कैबिनेट समितियों से उनका बहिष्कार शामिल थे। हालाँकि, जैसा कि डॉ. अंबेडकर ने स्वयं ज़ोर दिया था, ये काफी हद तक व्यक्तिगत और कम महत्वपूर्ण विचार थे। उनके इस्तीफे का प्रमुख और सबसे सम्मोहक कारण सरकार द्वारा हिंदू कोड बिल को ठीक से न संभालना था—एक ऐसा उपाय जिसे वे सामाजिक सुधार के लिए एक ऐतिहासिक अवसर मानते थे, जिसे व्यवस्थित रूप से दरकिनार किया जा रहा था और अंततः राजनीतिक लाभ के लिए बलिदान कर दिया गया।

हिंदू कोड बिल 11 अप्रैल 1947 को सदन में पेश किया गया था। चार साल के लंबे कार्यकाल के बाद, यह लटक गया। केवल चार खंडों के साथ आंशिक रूप से पारित हुआ और विधेयक अंततः ठंडे बस्ते में डाल दिया गया। पूरे एक साल तक, इसे प्रवर समिति के पास भी नहीं भेजा गया। यद्यपि प्रवर समिति की रिपोर्ट पर 19 दिसंबर 1949 को विचार किया गया था, परन्तु 1950 में इस पर चर्चा के लिए कोई समय आवंटित नहीं किया गया। जब 5 फ़रवरी 1951 को खंडवार चर्चा पुनः शुरू हुई, तो केवल तीन दिन ही इसके लिए समर्पित किए गए। 17 सितंबर 1951 को इस पर फिर से संक्षिप्त चर्चा हुई।

तब, एक आश्चर्यजनक कदम उठाते हुए, प्रधानमंत्री ने प्रस्ताव रखा कि केवल विवाह और तलाक से संबंधित धाराओं को ही पारित किया जाए—अर्थात समय की कमी के कारण शेष प्रावधानों को प्रभावी रूप से त्याग दिया जाए। यह डॉ. आंबेडकर के लिए एक बड़ा झटका था। उन्हें लगने लगा कि यद्यपि प्रधानमंत्री शब्दों में ईमानदार थे, परन्तु उनमें इस विधेयक को पारित कराने की राजनीतिक इच्छाशक्ति और दृढ़ संकल्प का अभाव था। मंत्रिमंडल के अधिक शक्तिशाली सदस्यों ने इस महत्वपूर्ण सामाजिक सुधार से पहले अपनी विधायी प्राथमिकताओं को आगे बढ़ा दिया था।

डॉ. आंबेडकर हिंदू संहिता विधेयक को भारतीय विधायिका द्वारा अब तक का सबसे महत्वपूर्ण सामाजिक सुधार विधेयक मानते थे। उनके शब्दों में: "वर्ग और वर्ग के बीच, लिंग और लिंग के बीच असमानता, जो हिंदू समाज की आत्मा है, को अछूता छोड़ना और आर्थिक समस्याओं से संबंधित कानून पारित करते रहना हमारे संविधान का मज़ाक उड़ाना और कूड़े के ढेर पर महल बनाना है। मैं हिंदू संहिता को यही महत्व देता हूँ।"

प्रधानमंत्री ने पहले कई मौकों पर विधेयक पारित करने का आश्वासन दिया था—28 नवंबर 1949, 19 दिसंबर 1949 और फिर 26 सितंबर 1951 को। जब ये आश्वासन अंततः पूरे नहीं हुए, तो डॉ. अंबेडकर ने अपने विश्वासों और सिद्धांतों पर अडिग रहते हुए, 27 सितंबर 1951 को मंत्रिमंडल से इस्तीफा दे दिया—यह ईमानदारी, नैतिक साहस और सैद्धांतिक विरोध का एक उदाहरण था।

इन तथ्यों और ऐतिहासिक अभिलेखों को देखते हुए, यह दावा कि सिखों के विरोध के कारण उन्होंने इस्तीफा दिया, निराधार है। ऐसा प्रतीत होता है कि यह जानबूझकर इतिहास को तोड़-मरोड़ कर पेश किया गया है, जिसका उद्देश्य डॉ. अंबेडकर की विरासत को बदनाम करना है।

यह ध्यान देने योग्य है कि यद्यपि डॉ. अंबेडकर के कानून मंत्री के कार्यकाल के दौरान हिंदू कोड बिल पारित नहीं हुआ था, फिर भी इसका सार अंततः चार ऐतिहासिक कानूनों के माध्यम से साकार हुआ: हिंदू विवाह अधिनियम (1955), हिंदू उत्तराधिकार अधिनियम (1956), हिंदू अल्पसंख्यक और संरक्षकता अधिनियम (1956), और हिंदू दत्तक ग्रहण और भरण-पोषण अधिनियम (1956)। ये अधिनियम, हिंदू कोड बिल की तरह, हिंदुओं, बौद्धों, जैनियों और सिखों पर समान रूप से लागू होते थे। उल्लेखनीय रूप से, जिन लोगों ने हिंदू कोड बिल का कड़ा विरोध किया और डॉ. अंबेडकर की आलोचना की, वे तब से इन कानूनों में सिखों को "हिंदू" शब्द के अंतर्गत शामिल करने पर चुप हैं - एक ऐसी चूक जो उनके चुनिंदा आक्रोश और अंतर्निहित पूर्वाग्रह को उजागर करती है। ऐसी आलोचना सिद्धांतों के बारे में कम और राजनीतिक या सांप्रदायिक उद्देश्यों के बारे में अधिक प्रतीत होती है। आंबेडकर न केवल भारतीय संविधान के मुख्य निर्माता थे, बल्कि एक वैश्विक विचारक, एक प्रखर विद्वान, एक प्रखर मानवतावादी, हाशिए पर पड़े लोगों के अथक पैरोकार, एक प्रबल लोकतंत्रवादी और एक देशभक्त भी थे। अपने शब्दों और कार्यों में, उन्होंने "पहले एक भारतीय और अंत में एक भारतीय" के सिद्धांत को अपनाया। उनका दृष्टिकोण न्याय, स्वतंत्रता, समानता और बंधुत्व की ओर भारत की यात्रा का मार्गदर्शन करता रहता है।

आधुनिक भारत के निर्माण में डॉ. बी.आर. आंबेडकर का योगदान इतना गहरा है कि उसे राजनीतिक रूप से प्रेरित विकृतियों या सांप्रदायिक आख्यानों से छिपाया नहीं जा सकता। उनका दृष्टिकोण न्याय, समानता और तर्कसंगतता में निहित था - ऐसे सिद्धांत जो भारत के संवैधानिक लोकतंत्र को आकार देते रहे हैं। विभाजन के निर्माता होने से कोसों दूर, वे विभाजन की अराजकता के बीच तर्क की आवाज़ थे, उत्पीड़ितों के अथक समर्थक थे, और भारत के इतिहास के कुछ सबसे प्रगतिशील सामाजिक कानूनों के पीछे प्रमुख शक्ति थे। उनके प्रयासों को गलत तरीके से प्रस्तुत करना न केवल उनकी विरासत के प्रति असम्मान है, बल्कि उनके द्वारा प्रतिष्ठित संवैधानिक मूल्यों के साथ विश्वासघात भी है। यह जरूरी है कि युवा पीढ़ी उनके विचारों को उनकी सच्ची भावना में, प्रचार के कोहरे से परे, अपनाए और समावेशी और समतावादी भारत के निर्माण के लिए प्रतिबद्ध हो, जिसकी कल्पना डॉ. अंबेडकर ने इतनी बहादुरी से की थी।

संदर्भ: 1. सीएडी, खंड VII, पृ.826-839; 2. बीएडब्ल्यूएस, खंड 14, भाग 1, पृष्ठ 51; भाग 2, पृष्ठ 1181, 1185; ◌³. बीएडब्ल्यूएस, खंड 14, भाग 1, पृष्ठ 5; 14/2, पृष्ठ 1161, 1162; ◌☐. बीएडब्ल्यूएस, खंड 14, भाग 2, पृष्ठ 1983; ☐. बीएडब्ल्यूएस, खंड 14, भाग 1, पृष्ठ 742-743; ☐. बीएडब्ल्यूएस, खंड 14, भाग 2, पृ. 1068-1080, 1093, 1096, 1101; ☐ बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 14, पं. 1, पृ. 40 ;14. भाग 2, पृ. 888, 1143, 1156, 1170, 1172; ☐ BAWS, वॉल्यूम। 14, पं. 1, पृ. 37-38; खंड 14, पं. 2, पृ. 1169; ☐ BAWS, वॉल्यूम। 14, पं. 2, पृ. 1172-1175; 10 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 14, पं. 1, पृ. 40; पं. 2, पृ. 1174; 11 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 12, पृ. 661-691; 12 बीएडब्ल्यूएस, खंड 1, पृ.68,74, 75; 13 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 17, भाग 3, पृ.503-505; 14 बीएडब्ल्यूएस, खंड 3, पृ.66, 70, 92; खंड 17, भाग 1, पृ.24-25; 15 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 17, पं. 3, पृ. 95; कीर, 2016, पृ. 253; 16 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 17, पं. 1, पृ. 79; वॉल्यूम. 17, पं. 3, पृ. 528-532; 17 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 17, पं. 3, पृ. 101-102; कीर, 2016, पीपी. 259, 263, 265; 18 कीर, 2016, पृ. 267-276; शहारे एवं अनिल, डॉ. बी.आर. अम्बेडकर: संघर्ष और संदेश, पृष्ठ 286-287; 19 बीएडब्ल्यूएस, कीर, 2016, पीपी. 277-281, 284, 289; 20 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 1, पृ. 69; 21 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 8, पृ. 21-23, 29; 22 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 8, पृ. 6; 23 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 8, पृ. 1-2; 24 बीएडब्ल्यूएस, वॉल्यूम। 8, पृ. 18, 385-394; 25. बीएडब्ल्यूएस, खंड 14, भाग 2, पृष्ठ 1326

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ "ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਿਖਲਾਈ" ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੰਬੋਧਨ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ "ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ" ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਇੰਚਾਰਜ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ, ਆਪ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ, ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਰਾਜਲਾਲੀ ਗਿੱਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ ਆਗੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕੁਝ ਮਹਿਲਾ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਖ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਸ਼ੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਪਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ' ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ, ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਪਤੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਓ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾ ਆਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਪੁੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਚੰਗੇ ਸਕੂਲ, ਮੁਹੱਲਾ ਕਲੀਨਿਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਚੰਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਜ਼ੀਰੋ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੰਨੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵੋਟਰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ - ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਗਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਮੁਹੱਲਾ ਕਲੀਨਿਕਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਬੋਝ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰ ਤੱਕ, ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

“समानता और न्याय”
पटियाला 13 अगसत
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

हमारी आजादी की लड़ाई बाकी है- बाबा साहब

बाबा साहेब कहते हैं

1935 के अधिनियमन लागू होने के बाद, भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेस पार्टी ने 1937 में भारत के आधे राज्यों में सरकारें बनाईं और चतरवर्न के हिंदू लोगों ने 7 राज्यों के ब्राह्मण मुख्यमंत्री बनाए और मंत्री, विधायक और सांसद आदि भी बने। अब शासन, प्रशासन भारत चतरवर्न के लोगों के हाथों में था, फिर भी ये लोग खुद को अंग्रेजों का गुलाम मानते थे। 1947 में सत्ता परिवर्तन के बाद, अनुसूचित वर्ग के लोगों को लगभग वैसे ही समान अधिकार मिले जैसे कि ब्रिटिश शासन के दौरान चतरवर्न के हिंदुओं को थे। वर्तमान में अनुसूचित जाति के लोग मुख्यमंत्री, मंत्री, विधायक, सांसद बनते हैं, लेकिन वे अनुसूचित वर्ग के समाज के लोगों के समानता के अधिकारों को सुनिश्चित करवाने के लिए कुछ नहीं कर पा रहे।

मेरा जीवन दर्शन

‘प्रत्येक व्यक्ति का एक जीवन दर्शन होना चाहिए, क्योंकि प्रत्येक मनुष्य का एक ऐसा स्तर होना चाहिए जिससे वह अपने चरित्र को माप सके और दर्शन मापने के

पैमाने के अतिरिक्त और कुछ नहीं है।

नकारात्मक रूप से, मैं भगवद्गीता में दिये गये हिंदू जीवन दर्शन को खारिज करता हूं, क्योंकि यह सांख्य दर्शन के त्रिगुण पर आधारित है जो कि मेरे हिसाब से कपिल के दर्शन का विभक्त विरूपण है और जिसने जाति व्यवस्था और श्रेणीगत असमानता को हिंदू सामाजिक जीवन का नियम बना दिया है। सकारात्मक रूप से, आप कह सकते हैं कि मेरा जीवन दर्शन तीन शब्दों में निहित है स्वतंत्रता, समानता और बंधुत्व | हालांकि आप यह मत कहिए कि मैंने अपना दर्शन फ्रांस की क्रांति से उधार लिया है। ऐसा नहीं है। मेरे दर्शन की जड़ें धर्म में है न कि राजनीति विज्ञान में। मैंने उन्हें अपने मार्गदृश्य बुद्ध से ग्रहण किया है। उनके दर्शन में स्वतंत्रता और समानता को जगह दी गयी है लेकिन उन्होंने यह भी कहा है कि असीमित स्वतंत्रता समानता को नष्ट कर देती है, और संपूर्ण समानता में स्वतंत्रता के लिए जगह नहीं बचती है। उनके दर्शन में कानून को जगह केवल स्वतंत्रता और समानता में विघटन से सुरक्षा देने के लिए दी गयी है लेकिन उनका यह मानना नहीं था कि कानून स्वतंत्रता और समानता में विघटन की गारंटी बन सकता है। स्वतंत्रता, समानता या बंधुत्व की मनाही के एकमात्र सुरक्षा उपाय के रूप में बंधुत्व को उन्होंने सर्वोच्च स्थान प्रदान किया है जो कि भाईचारे या मानवतावाद का ही एक पर्याय है, और ये धर्म के पर्याय है। कानून धर्म-निरपेक्ष है जिसको कोई भी तोड़ सकता है जबकि बंधुत्व या धर्म पवित्र होता है जिसका सम्मान करना सबके लिए आवश्यक है। मेरे दर्शन का एक उद्देश्य है। मुझे धर्मान्तरण का कार्य करना है। क्योंकि मुझे त्रिगुण सिद्धांत के अनुयायियों से इसको छुड़वाकर अपने दर्शन स्वीकार करवाना है। आज भारतीय दो विचारधाराओं सनियंत्रित हो रहे हैं। संविधान को प्रस्तावना में उद्धृत उनका राजनीतिक आदर्श एक ऐसे जीवन की पुष्टि करता है जिसमें स्वतंत्रता, समानता और बंधुत्व है। उनके धर्म में स्थापित उनका सामाजिक आदर्श इनको निषिद्ध करता है। डॉ. भीमराव अम्बेडकर

(दिनांक 03 अक्तूबर, 1954 को भाषण का आकाशवाणी पर प्रसारण)

मैं गौतम बुद्ध, कबीर, महात्मा फुले का भक्त हूं तथा ज्ञान, आत्म-सम्मान और चरित्र का पुजारी हूं

“दिनांक 28 अक्तूबर, 1954 को करीब 6:30 बजे नएगांव के पूरनदरे स्टेडियम में लगभग 25000 लोगों की उपस्थिति में एक जनसभा हुई जिसका आयोजन डॉ. अम्बेडकर हीरक जयंती समारोह समिति के तत्वाधान में किया गया। श्री आर. डी. भण्डारे ने इसकी अध्यक्षता की।

कोष के संग्रह का ब्यौरा देते हुए श्री शंकर अनन्त उपशाम ने बताया कि डॉ. अम्बेडकर ने 14 अप्रैल, 1952 को 60 वर्ष पूरे कर लिए थे, और समारोह 1952 में ही हो जाना चाहिए था, लेकिन वे उस तिथि को समारोह नहीं कर सके थे, इसलिए वे उस दिन समारोह मना रहे हैं। उन्होंने बताया कि अब तक 93,000 रुपये जुटा लिए गए और खर्चे निकलने के बाद 88,000 रुपये शेष रह जाएंगे। यह संग्रहण ग्रेटर बंबई के उनके समुदाय के लोगों से इक्ट्ठा किया गया था। उन्होंने आगे बताया कि बंबई के बाहर के लोगों ने भवन निर्माण के लिए लगभग 32000 रूपये जुटाये थे और उस राशि को ऊपर बतायी गयी राशि में जोड़कर कुल राशि एक लाख अठारह हजार रुपये डॉ. अम्बेडकर को दी जानी है।

अपने भाषण के दौरान अध्यक्ष ने कहा कि डॉ. अम्बेडकर व्यास, मनु, अब्रहम लिंकन और यहां तक कि कार्ल मार्क्स से भी महान व्यक्ति हैं। उन्होंने कहा कि भारत में कोई ऐसा नेता नहीं है जिसकी तुलना डॉ. अम्बेडकर से की जा सके। वास्तविक विभाजन होने से दस वर्ष पहले ही विभाजन के परिणामों की भविष्यवाणी कर दी गई थी। उन्होंने दलितों के उत्थान के लिए अपना पूरा जीवन न्यौछावर कर दिया था और एक लाख अठारह हजार रुपये की थैली उनको भेंट करते हुए वह लोगों की ओर से डॉ. अम्बेडकर से अनुरोध करते हैं कि इस राशि का उपयोग वे अपने उद्देश्यों के लिए करें। उन्होंने डॉ. अम्बेडकर को आश्वासन दिया कि उनकी इच्छा के अनुसार भवन निर्माण के लिए वे अलग से निधियां जुटा लेंगे।

उत्तर में डॉ. अम्बेडकर ने घोषणा की कि उनको दी गयी धनराशि का इस्तेमाल एक हॉल बनवाने के लिए किया जाएगा। उन्होंने कहा कि इस उद्देश्य के लिए जमीन पहले ही खरीदी जा चुकी है और जो लोग उस जमीन पर रह रहे हैं उनको वहां से हटाया जा रहा है। उन्होंने आगे यह भी कहा कि यह मान लिया जाना कि वे शुरू से ही अत्यंत मेधावी छात्र रहे हैं, गलत होगा। वे अपने समुदाय के अन्य लड़कों की तरह ही साधारण थे। उन्होंने बताया कि उनके पिता ने उनका जन्मदिन का रिकॉर्ड सुरक्षित रखना जरूरी नहीं समझा था और उनके जन्म की ठीक-ठीक तिथि ज्ञात नहीं है। वह साठ से ज्यादा या साठ से कम हो सकती है। उन्होंने बताया कि यह सत्य है कि उनका जन्म आधी रात में 12

“Equality and Justice”
“Equality and Justice” Rs- 100/month स्वतंत्रता, समानता, भाईचारा

बजे हुआ था और उनके जन्म के समय उनकी मां को असहनीय प्रसूति पीड़ा हुई थी। उन्होंने आगे कहा कि उनका जन्म खराब नक्षत्र में हुआ था और जैसा कि ज्योतिषी ने बताया था उनकी मां शीघ्र ही परलोक सिधार जाएंगी। इस कारण से उनके भाई-बहन उनसे नफरत करते थे। उन्होंने कहा कि मां मृत्यु के बाद उनका पालन-पोषण उनकी चाची ने किया था। उन्होंने कहा कि बचपन के अपने दिनों में उन्होंने महाभारत, भगवद्गीता-जैसी धार्मिक पुस्तकों को अध्ययन किया था, लेकिन जब उन्हें गौतम बुद्ध के बारे में पुस्तक मिली तो इसका उनके मानस पटल पर गहरा प्रभाव पड़ा और उसी समय से वह बुद्ध के अनुयायी बन गए। उन्होंने कहा कि हिंदुओं को भी अपने भले के लिए बौद्ध धर्म को अपनाना पड़ेगा। उन्होंने आगे कहा कि वह गौतम बुद्ध, कबीर, महात्मा फूले के भक्त तथा ज्ञान, आत्मसम्मान और चरित्र के पुजारी है। उन्हें कोई बुरी लत नहीं थी, लेकिन उन्हें पढ़ने का शौक था। उन्होंने कहा कि जीवन में उन्नति करने के लिए विद्या प्रत्येक व्यक्ति के लिए अत्यंत महत्वपूर्ण है। उन्होंने श्रोताओं से आग्रह किया कि वे इस बात को समझें कि अपनी आय का कुछ हिस्सा अपने समुदाय के लिए योगदान करना है और अपने फेडरेशन के लिए पूरे मनोयोग से कार्य कर सकें, क्योंकि अभी तक वे लक्ष्य से दूर हैं। वे अब लक्ष्य पाने की डगर पर हैं और उन्होंने जरा-सी भी सुस्ती दिखाई तो वे गिर जाएंगे। उन्होंने श्रोताओं से अपील की कि वे नेतृत्व पाने के लिए न लड़ें। उन्होंने कहा कि वह हमेशा समाज की सेवा करना चाहते थे, और जीवन पर्यन्त सरकारी सेवा से विरत रहे। अगर उन्होंने कोई सरकारी पद ले लिया होता तो अब तक वे पेंशनधारी हो गये होते। उन्होंने कहा कि 7-8 वर्ष से अधिक वह उन लोगों को मार्गदर्शन नहीं दे पाएंगे। उनके रहते ही उन लोगों को आकर उनका स्थान ग्रहण करना पड़ेगा। समारोह लगभग 8:45 बजे समाप्त हो गया। लगभग 300 संगठनों और व्यक्तियों ने डॉ. अम्बेडकर और उनकी पत्नी का माल्यार्पण किया।’’”

MP में ओबीसी आरक्षण विवाद: सुप्रीम कोर्ट ने सरकार को लगाई फटकार, 23 सितंबर से रोजाना होगी सुनवाई

अब तक 70 से अधिक याचिकाएं सुप्रीम कोर्ट में ट्रांसफर हो चुकी हैं। राज्य सरकार ने ट्रांसफर केस 7/2025 के तहत हाईकोर्ट के आदेश पर रोक लगाने की मांग की है।

“समानता और न्याय”
पटियाला 13 अगसत
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

भोपाल। मध्य प्रदेश में सरकारी भर्तियों के 13% पद ओबीसी (अन्य पिछड़ा वर्ग) के लिए होल्ड होने के मामले में सुप्रीम कोर्ट ने मंगलवार को राज्य सरकार को कड़ी फटकार लगाई। ओबीसी महासभा के वकील वरुण ठाकुर के अनुसार, कोर्ट ने सवाल किया, “मध्यप्रदेश सरकार सो रही है क्या? 6 साल में 13% होल्ड पदों पर आपने क्या किया?”

यह मामला उन चयनित अभ्यर्थियों से जुड़ा है, जिन्हें मध्यप्रदेश लोक सेवा आयोग (MPPSC) की परीक्षाओं में सफल होने के बावजूद नियुक्ति नहीं दी जा रही है। इन अभ्यर्थियों ने सुप्रीम कोर्ट में याचिका दायर कर नियुक्ति की मांग की है।

2019 से लटका 27% ओबीसी आरक्षण

प्रदेश सरकार ने 2019 में ओबीसी आरक्षण 14% से बढ़ाकर 27% करने का कानून पारित किया था। इस संशोधन के बाद कुल आरक्षण का प्रतिशत 73% हो गया, जिसमें एसटी को 20%, एससी को 16%, ओबीसी को 27% और ईडब्ल्यूएस को 10% आरक्षण शामिल था।

मई 2022 में, हाईकोर्ट ने शिवम गौतम की याचिका पर सुनवाई करते हुए 27% ओबीसी आरक्षण के क्रियान्वयन पर रोक लगाई और इसे 14% तक सीमित कर दिया। कोर्ट ने कहा कि 50% की संवैधानिक सीमा से अधिक आरक्षण नहीं दिया जा सकता। इसके बाद कई भर्तियों में 13% पदों को होल्ड कर दिया गया।

सुप्रीम कोर्ट की सख्त टिप्पणी

मंगलवार की सुनवाई में कोर्ट ने कहा कि मध्यप्रदेश सरकार के नेता सार्वजनिक मंचों पर तो 27% आरक्षण देने की प्रतिबद्धता जताते हैं, लेकिन कोर्ट में उनके वकील तब पहुंचते हैं जब आदेश डिक्टेट हो चुका होता है।

सीनियर एडवोकेट अभिषेक मनु सिंघवी ने MPPSC चयनित अभ्यर्थियों की ओर से पक्ष रखा, जबकि राज्य सरकार का पक्ष सॉलिसिटर जनरल तुषार मेहता, अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल के एम नटराज और महाधिवक्ता प्रशांत सिंह ने रखा।

सरकार ने दलील दी कि ओबीसी को 27% आरक्षण देने के लिए वे भी इच्छुक हैं और हाईकोर्ट के आदेश से उत्पन्न प्रशासनिक अड़चनों को देखते हुए जल्द सुनवाई की जाए। कोर्ट ने मामले को अत्यंत महत्वपूर्ण मानते हुए 23 सितंबर से रोजाना सुनवाई का आदेश दिया और इसे सूची में पहले नंबर पर रखने का निर्देश दिया।

कोर्ट की आपत्ति

सुप्रीम कोर्ट ने 22 सितंबर 2022 को जारी राज्य सरकार के नोटिफिकेशन पर सवाल उठाते हुए पूछा कि इसे कानून के खिलाफ क्यों जारी किया गया था। एड. वरुण ठाकुर के अनुसार, सरकार ने माना कि यह नोटिफिकेशन गलत तरीके से जारी हुआ था।

द मूकनायक से बातचीत में ओबीसी महासभा के कोर कमेटी सदस्य, एडवोकेट धर्मेंद्र कुशवाहा ने कहा कि प्रदेश में ओबीसी वर्ग के 13% पदों को पिछले छह साल से होल्ड पर रखकर सरकार ने लाखों युवाओं के भविष्य के साथ खिलवाड़ किया है। उन्होंने कहा कि 2019 में विधानसभा से 27% आरक्षण का कानून पारित होने के बावजूद हाईकोर्ट के स्थगन आदेश को चुनौती देने में सरकार ने गंभीरता नहीं दिखाई। सुप्रीम कोर्ट में भी कई बार सरकार की लापरवाही और देर से पेशी के कारण सुनवाई के मौके गंवाए गए।

एडवोकेट कुशवाहा ने कहा कि छत्तीसगढ़ जैसे राज्यों में ओबीसी को पर्याप्त आरक्षण का लाभ मिल रहा है, जबकि मध्यप्रदेश में सिर्फ राजनीतिक बयानबाज़ी हो रही है। उन्होंने कहा कि सुप्रीम कोर्ट की सख्ती के बाद अब सरकार को तुरंत कदम उठाकर हाईकोर्ट के आदेश पर रोक लगवानी चाहिए, ताकि होल्ड पदों को जल्द भरा जा सके और ओबीसी वर्ग के युवाओं को उनका संवैधानिक हक मिल सके।

छत्तीसगढ़ से तुलना

इससे पहले 22 जुलाई की सुनवाई में राज्य सरकार ने दलील दी थी कि जैसे छत्तीसगढ़ में 58% आरक्षण को सुप्रीम कोर्ट ने मान्यता दी है, वैसे ही एमपी को भी राहत दी जाए ताकि भर्ती प्रक्रिया पूरी हो सके। हालांकि, अनारक्षित पक्ष ने आपत्ति जताते हुए कहा कि दोनों राज्यों के हालात अलग हैं। छत्तीसगढ़ में एसटी आबादी अधिक होने से वहां का आरक्षण पुरानी संरचना के अनुसार है, जबकि एमपी में 14% से सीधे 27% ओबीसी आरक्षण लागू करने की कोशिश हुई।

याचिकाओं की बड़ी संख्या

अब तक 70 से अधिक याचिकाएं सुप्रीम कोर्ट में ट्रांसफर हो चुकी हैं। राज्य सरकार ने ट्रांसफर केस 7/2025 के तहत हाईकोर्ट के आदेश पर रोक लगाने की मांग की है। अगर सुप्रीम कोर्ट हाईकोर्ट के आदेश पर रोक लगाता है, तो मध्यप्रदेश में ओबीसी को 27% आरक्षण लागू हो सकेगा और होल्ड 13% पदों पर नियुक्ति की राह खुल जाएगी।